

METODIKA RODINNÝCH KONFERENCÍ

the 1990s, the number of people with a mental health problem has increased. In the Netherlands, the prevalence of mental health problems has increased from 12% in 1990 to 15% in 2000 (Van Tilburg *et al.* 2002). In the Netherlands, the prevalence of mental health problems is higher than in other European countries (Van Tilburg *et al.* 2002).

People with a mental health problem are often dependent on others for their daily activities. In the Netherlands, the prevalence of people with a mental health problem who are dependent on others for their daily activities is 10% (Van Tilburg *et al.* 2002). In the Netherlands, the prevalence of people with a mental health problem who are dependent on others for their daily activities is higher than in other European countries (Van Tilburg *et al.* 2002). People with a mental health problem who are dependent on others for their daily activities often experience a loss of independence and a loss of control over their own lives. This can lead to a loss of self-esteem and a feeling of helplessness.

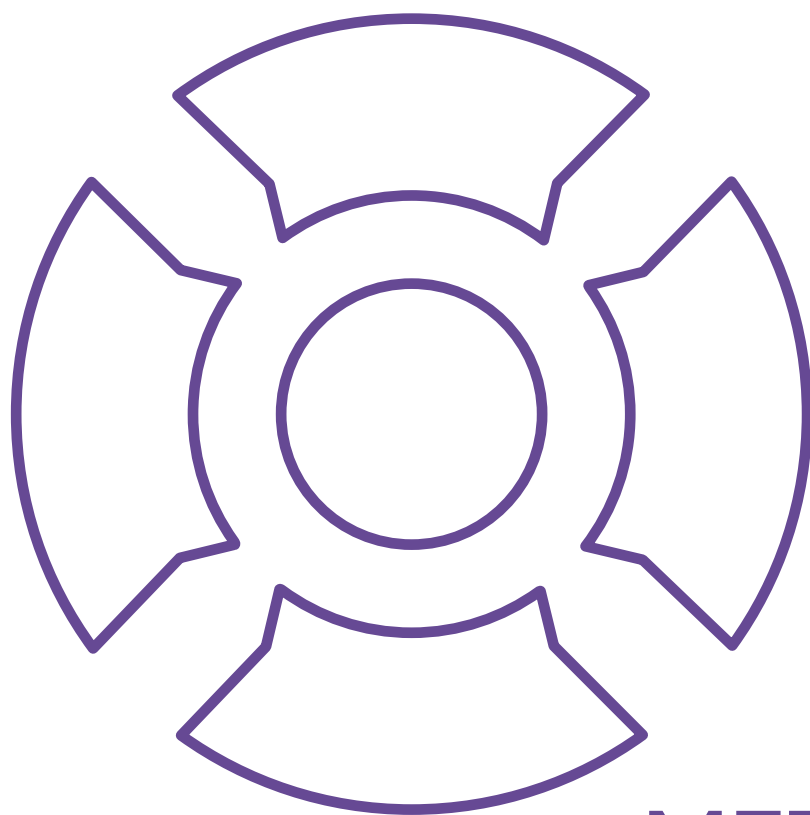
People with a mental health problem who are dependent on others for their daily activities often experience a loss of independence and a loss of control over their own lives. This can lead to a loss of self-esteem and a feeling of helplessness. People with a mental health problem who are dependent on others for their daily activities often experience a loss of independence and a loss of control over their own lives. This can lead to a loss of self-esteem and a feeling of helplessness.

People with a mental health problem who are dependent on others for their daily activities often experience a loss of independence and a loss of control over their own lives. This can lead to a loss of self-esteem and a feeling of helplessness. People with a mental health problem who are dependent on others for their daily activities often experience a loss of independence and a loss of control over their own lives. This can lead to a loss of self-esteem and a feeling of helplessness.

People with a mental health problem who are dependent on others for their daily activities often experience a loss of independence and a loss of control over their own lives. This can lead to a loss of self-esteem and a feeling of helplessness. People with a mental health problem who are dependent on others for their daily activities often experience a loss of independence and a loss of control over their own lives. This can lead to a loss of self-esteem and a feeling of helplessness.

People with a mental health problem who are dependent on others for their daily activities often experience a loss of independence and a loss of control over their own lives. This can lead to a loss of self-esteem and a feeling of helplessness. People with a mental health problem who are dependent on others for their daily activities often experience a loss of independence and a loss of control over their own lives. This can lead to a loss of self-esteem and a feeling of helplessness.

People with a mental health problem who are dependent on others for their daily activities often experience a loss of independence and a loss of control over their own lives. This can lead to a loss of self-esteem and a feeling of helplessness.

METODIKA RODINNÝCH KONFERENCÍ

OBSAH

PŘEDMLUVA.....	6
1 HISTORIE RODINNÝCH KONFERENCÍ	8
2 ZAVÁDĚNÍ RODINNÝCH KONFERENCÍ V ČESKÉ REPUBLICE.....	8
3 ÚVOD DO RODINNÝCH KONFERENCÍ	9
4 VYMEZENÍ KLÍČOVÝCH POJMŮ UŽÍVANÝCH V METODICE	9
5 CHARAKTERISTIKA RODINNÉ KONFERENCE	12
6 ZÁSADY RODINNÉ KONFERENCE.....	12
7 VÝZNAM A PŘÍNOS RODINNÉ KONFERENCE.....	13
8 CÍLE RODINNÉ KONFERENCE.....	14
9 KDY JE VHODNÉ RODINNOU KONFERENCÍ VYUŽÍT.....	14
Kdy není doporučeno RK uspořádat	15
KAZUISTIKA: Rodina Procházkova	16
10 PŘEHLED JEDNOTLIVÝCH ÚČASTNÍKŮ V PROCESU RK A JEJICH ROLE	17
10.1 Rodina a dítě/děti, rodinná síť	17
10.1.1 Úloha rodiny a její síť.....	17
10.1.2 Přítomnost dítěte na rodinné konferenci	17
10.2 Podpůrná osoba dítěte	18
10.2.1 Role a kompetence podpůrné osoby dítěte.....	19
10.3 Podpůrná osoba jiného účastníka RK	19
10.4 Zadavatel a jeho role	19
10.5 Administrátor a jeho role.....	20
10.6 Koordinátor a jeho role	21
10.7 Odborníci a jejich role.....	22
KAZUISTIKA: Rodina Černých.....	23
11 FÁZE RODINNÉ KONFERENCE	25
11.1 Krok 1 – podnět k uspořádání RK (návrh).....	25
11.2 Krok 2 – příprava účastníků.....	26
11.2.1 Příprava rodiny na RK	26
11.2.2 Příprava dítěte na RK.....	28
11.2.3 Příprava ostatních účastníků	29
11.3 Krok 3 – Rodinné setkání.....	30
11.3.1 Sdílení informací.....	30
11.3.2 Soukromý čas rodiny	32
11.3.3 Představení/přijetí plánu.....	32
11.3.4 Hodnocení RK účastníky.....	33
12 PO KONFERENCI – REALIZACE PLÁNU	34
13 PŘEHLED HLAVNÍCH RIZIK.....	34
KAZUISTIKA: Nikola.....	38
ZÁVĚR.....	39

Příloha č. 1	NÁVRH TEXTU LETÁKU PRO RODINY	41
Příloha č. 2	NÁVRH TEXTU LETÁKU PRO PRACOVNÍKY OSPOD	42
Příloha č. 3	ŽÁDOST O RODINNOU KONFERENCI	44
Příloha č. 4	VZOR POZVÁNKY NA RODINNOU KONFERENCI	46
Příloha č. 5	PREZENČNÍ LISTINA – PROHLÁŠENÍ O MLČENLIVOSTI A SOUHLAS SE ZASLÁNÍM PLÁNU RODINY	47
Příloha č. 6	ZÁPIS Z RODINNÉ KONFERENCE	48
Příloha č. 6a	ZÁPIS Z RODINNÉ KONFERENCE	50
Příloha č. 7	HODNOTICÍ DOTAZNÍK – ÚČASTNÍCI RK/DOSPĚLÍ	51
Příloha č. 8	HODNOTICÍ DOTAZNÍK – ÚČASTNÍCI RK/DĚTI	53
Příloha č. 9	HODNOTICÍ DOTAZNÍK – SOCIÁLNÍ PRACOVNÍK OSPOD	55
Příloha č. 10	HODNOTICÍ DOTAZNÍK – SOCIÁLNÍ PRACOVNÍK OSPOD II.	57

PŘEDMLUVA

V rámci realizace projektu „Systémová podpora procesů transformace systému péče o ohrožené děti a rodiny“ MPSV pilotovalo v České republice využití rodinných konferencí podle nizozemského modelu centrály Eigen Kracht.

Přístup vychází z odkazu Maorů, původních obyvatel Nového Zélandu. Od roku 1989 je zde uzákoněn nový postup pro řešení problémů týkajících se dětí. Tento zákon stanoví, že občané si mají zachovat kontrolu nad situací, činí veškerá rozhodnutí a v průběhu rodinné konference vytvářejí vlastní plán řešení. Tato metoda způsobila revoluci v péči o děti a mládež a její pozitivní výsledky přilákaly pozornost dalších zemí včetně Nizozemska, které učinilo první kroky k zavedení tohoto modelu v roce 1998. Přístup není již vnímán pouze jako metoda sociální práce, ale jako jeden z kroků v rozvoji celé společnosti, který posiluje pozici občanů. Jejím cílem je zakotvení práva na upřednostnění vlastního plánu občanů před plánem institucionálním. Z pozice klientů se účastníci stávají samostatnými občany, kteří jsou schopni činit vlastní rozhodnutí o tom, které služby potřebují. Takto mohou zůstat zodpovědnými za své problémy a jejich řešení. Celý koncept posiluje respektující přístup k sebeurčení rodiny a k využití jejích vlastních zdrojů namísto autoritativního rozhodování institucí. Rodinné konference pronikly i do jiných oblastí mimo péči o děti a mládež, např. v sociální a zdravotní péči, vzdělávání, ale i v komunitní práci. Lze je uplatňovat kdykoli je třeba učinit rozhodnutí, která mají dopad na rodiny a jejich okolí.

Tato metodika je určena všem, kteří se chtějí dozvědět více o rodinných konferencích či je využívat ve své praxi a nabízet rodinám, které potřebují vyřešit obtížnou situaci svých dětí. Vychází ze zahraničních zdrojů, ale také ze zkušeností získaných v pilotním projektu zavádění rodinných konferencí. Předkládaný materiál nechce představovat žádné dogma, ale má nabídnout strukturu procesu přípravy a realizace rodinných konferencí a sloužit spíše jako opora. Stejně jako je jedinečná každá rodina, je unikátní i každá rodinná konference. Konferenci je možné považovat za úspěšnou, pokud má nakonec rodina pocit, že to bylo její setkání a že se bude realizovat její plán.

1 HISTORIE RODINNÝCH KONFERENCÍ

Jak již bylo zmíněno, kolébkou rodinných konferencí je Nový Zéland, v jehož společnosti se propojily tradiční maorské způsoby rozhodování s těmi evropskými. Širokého využití konference doznaly po r. 1989 na základě právě přijaté novozélandské charty práv dítěte a díky souběhu mnoha dalších okolností v tehdejší společnosti. Přesto, či možná právě proto, že byl tehdejší štědrý sociální stát velmi nákladný, neúměrně mnoho domorodých maorských dětí bylo v péči státu v důsledku problémů spojených se sociálním vyloučením, na němž nese vinu rozšiřování evropské populace na ostrovech od 18. století. Nepříznivá situace vyplývala i z neúnosného počtu soudních řízení případů ohrožených dětí. Tou dobou již také vzrůstalo maorské „obrození“, v němž získávali původní obyvatelé země znovu sílu a touhu převzít svůj život do vlastních rukou.

„Rodinu pro Maory představují nejen nejbližší příbuzní, ale též kmen jako celek. Tato sociální síť čítá stovky až tisíce lidí, kteří mají vůči sobě pevné vazby a povinnosti. Povědomí každého Maora o svém místě v rodokmenu se dochovalo dodnes. Při představování říkají své jméno, jméno svého kmene, jména mnoha předků, pojmenovávají svou řeku a svou horu. Pak vzájemně přesně vědí, koho mají před sebou a jak s ním jednat. Důležitá rozhodnutí a obtížné situace se v maorské společnosti řešily vždy na zvláštním, k tomu určeném místě“ (Neumannová, 2011, s. 28).

Období 80. let 20. stol. oprášilo tento pozoruhodný rys maorské společnosti v rámci jejího obrození, které bylo umocněno vzrůstajícím respektem novousedlíků k právu Maorů na sebeurčení. Zároveň silící politický tlak na zeštíhlení státní správy žádal snížení nákladů na náhradní péči o děti. To vše dalo vzniknout unikátní formě sociální práce zvané rodinné konference, zprvu využívané pouze v oblasti trestné činnosti mládeže. Tyto konference se však záhy začaly využívat v dalších případech ohrožených dětí a staly se součástí legislativy. Zákon o dětech, mládeži a rodinách z r. 1989 (The Children, Young Persons and Their Families Act, 1989) zakotvuje rodinnou konferenci jako pevnou součást péče o ohrožené dítě včetně trestněprávní oblasti u mládeže, která dokonce předchází všem zásadním soudním rozhodnutím ve věcech péče o dítě.

2 ZAVÁDĚNÍ RODINNÝCH KONFERENCÍ V ČESKÉ REPUBLICĚ

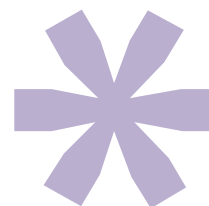
Již před realizováním pilotního projektu MPSV jsme se u nás mohli s rodinnými konferencemi setkat. Několik neziskových organizací se inspirovalo v zahraničí a podařilo se jim zorganizovat první rodinné konference. Vedle toho také někteří sociální pracovníci více zapojovali do řešení situace širokou rodinu a využívali při rodinných setkáních prvky rodinné konference.

Pilotním projektem MPSV se však tento přístup dostal ve větší míře do povědomí sociálních pracovníků jak ve státní, tak neziskové oblasti. Česká republika se tím přidala k dalším zemím (jako je např. Nový Zéland, Nizozemí, Německo, Slovensko, Bulharsko, Bosna a Hercegovina, Norsko, Skotsko, Kanada), které se rozhodly rodinné konference rozšířit a zavést do běžné praxe sociální práce s ohroženou rodinou.

Pilotní projekt MPSV (na využití rodinných konferencí v praxi podle nizozemského modelu) probíhal od jara 2014 do podzimu 2015 v osmi českých krajích – Jihomoravském, Královéhradeckém, Moravskoslezském, Olomouckém, Pardubickém, Středočeském, Ústeckém a kraji Vysočina, ve spolupráci s 35 pracovišti orgánu sociálně-právní ochrany dětí (dále jen OSPOD), jejichž sociální pracovníci byli v metodě vyškoleni. Zároveň bylo ve třech běžích na tří denním semináři proškoleny celkem 57 koordinátorů a 7 administrátorů rodinných konferencí.

Stejně jako v Nizozemí nebylo zavádění nového přístupu snadné (Rob van Pagée, 2014). I když většina vyškolených sociálních pracovníků měla k tomuto modelu kladný vztah, domnívali se, že pro většinu rodin, se kterými pracují, nejsou rodinné konference vhodné. Obávali se jednak ztráty kontroly nad „svým případem“ a zároveň měli pochybnosti o tom, že by tzv. problémové rodiny mohly převzít zodpovědnost. Po prvních uspořádaných konferencích se ukázalo, že rodiny jsou schopné spolu s okruhem dalších rodinných příslušníků a přátel naplánovat správný postup. Stále jsme však na začátku a prosazování tohoto způsobu myšlení bude potřebovat více času, šíření osvěty a příkladů dobré praxe.

Na podzim roku 2015 byly zkušenosti a výstupy z projektu prezentovány neziskovým organizacím po celé republice. Organizace, které projevíly zájem, měly možnost být v metodě proškoleny více do hloubky, aby mohly realizaci rodinných konferencí převzít.

3 ÚVOD DO RODINNÝCH KONFERENCÍ

Rodinná konference vychází z principu ponechání odpovědnosti za vlastní situaci na rodině jako takové – přístup přináší pouze postupy, které umožňují aktivizovat vlastní rozhodování a zdroje vedoucí k řešení, podporuje a zplnomocňuje rodinu (nukleární i širší) v tom, aby si v první fázi řešení svého problému uměla pomoci sama a využila k tomu to nejpřirozenější – sílu, možnosti a zdroje celé rodiny a širšího okolí, tedy přirozených vazeb komunity.

Průvodcem celého procesu je nezávislý koordinátor, který není nijak zainteresován na výsledku řešení a nemá žádný vliv na obsah plánu.

Cílem rodinné konference je rozvinout vnitřní zdroje, které existují v nejbližším okolí každého člověka, a rozšířit okruh lidí, kteří se mohou zapojit do řešení situace. Vychází z myšlenky, že každý jednotlivec má právo na svou nezávislost a že tato nezávislost s sebou nese zodpovědnost. Lidé si při hledání řešení a jejich realizaci zachovávají rozhodovací pravomoc.

Každý jednotlivec je součástí většího celku, ve kterém mají lidé odpovědnost nejen sami za sebe, ale také jeden za druhého. Vztahy jsou vzájemně provázané jak mezi rodinnými příslušníky, tak i mezi přáteli, spolužáky, sousedy, kolegy. Vnitřní síla vztahů roste s jejich počtem. Když se vyskytnou problémy, je dobré, aby se všichni dotčení mohli účastnit rozhodování a přispět k řešení. Vedle samotného hledání řešení je potřeba vyzdvihnout i další rozměr, který s sebou přináší zorganizování rodinné konference. Na setkání dochází k vyjádření pocitů a myšlenek o tom, co se stalo, a to může snížit negativní náboj mezi jednotlivými členy společenství a připravit prostor pro uzdravení vztahů v rodině. Rodinná konference vychází z tradičních hodnot rodinné soudržnosti a je ve své přirozené podstatě a jednoduchosti blízká každému z nás.

4 VYMEZENÍ KLÍČOVÝCH POJMŮ UŽÍVANÝCH V METODICE

Rodinná konference

Rodinná konference (dále jen RK) je setkání rodiny a dalších osob okolo rodiny (příbuzní, sousedé, přátelé, zástupci komunity atd.) s cílem společně najít řešení problému v rodině tak, aby bylo zajištěno bezpečí dítěte a posílily se kompetence samotných členů rodiny. Pojmem rodinná konference rozumíme celý proces, který začíná nabídkou RK rodině, rozšiřováním kruhu blízkých, organizací konference až po samotné setkání rodiny.

Odborný výraz rodinná konference se ukazuje jako ne příliš šťastný, často se zaměňuje s případovými konferencemi a působí příliš formálně a cize. V praxi si proto koordinátoři v kontaktu s rodinou vypomáhají jinými termíny, např. rodinné setkání nebo rodinná rada.

Rodinné skupinové konference

S tímto označením se můžeme setkat v restorativním (tedy nápravném) přístupu v oblasti kriminality a sociálně patologických jevů. Na konferenci se setkávají u jednoho stolu oběť s pachatelem a jejich nejbližší okolí. Takovou konferenci prostupují prvky mediace a proces je specifický a odlišný zejména absencí soukromého času rodiny.

(V anglicky mluvících zemích jsou rodinné konference označovány jako Family Group Conferences, český překlad pak často užívá právě označení rodinné skupinové konference.)

Konference „Eigen Kraft“

Termín používaný pro rodinné konference v Nizozemí. Eigen Kracht se překládá buď jako „vlastní moc“, nebo „vlastní síla“ a vyjadřuje přání podpořit péči rodičů o své děti. Zdůrazňuje zodpovědnost i schopnost rodiny řešit své problémy vlastními silami.

Rodinné setkání

Tímto pojmem označujeme jednu z fází rodinné konference, jedná se o samotné setkání rodiny. Je rozděleno na tři části – úvodní část slouží ke sdílení informací, které podávají odborníci rodině, druhá a stěžejní část patří pouze rodině k vytvoření plánu (soukromý čas rodiny), na závěr (opět ve společné části rodinného setkání) je vytvořený plán rodiny představen a následně schválen.

Soukromý čas rodiny

Jedná se o čas vyhrazený výhradně rodině a slouží k vytvoření „plánu rodiny“. Je jádrem RK. Nejvíce odlišuje rodinnou konferenci od jiných přístupů (můžeme se setkat s označením soukromá rodinná porada). Rodině je v tomto čase vyhrazena samostatná místnost.

Plán rodiny

Plán rodiny je výstupem soukromého času rodiny a tím i celé rodinné konference. Tento plán nemá přesně danou strukturu, záleží na každé rodině, jak plán připraví a zpracuje. Plán by měl reagovat na zadání, kvůli kterému byla rodinná konference svolána. Musí být však konkrétní, časově termínovaný a je potřeba určit, kdo je za daný krok zodpovědný.

Rodina a její síť

Deklarace práv dítěte, přijatá Valným shromážděním OSN 20. listopadu 1959 a Úmluva o právech dítěte, přijatá v roce 1989 deklarují rodinu jako základní jednotku společnosti a přirozené prostředí pro růst a blaho všech svých členů a zejména dětí, která musí mít nárok na potřebnou ochranu a takovou pomoc, aby mohla plnit svou úlohu.

Ve vztahu k RK máme na mysli rodinu v nejširším slova smyslu: rodinné příslušníky a další členy blízké i vzdálenější rodiny, kteří se mohou a chtějí zapojit do řešení aktuálně nepříznivé situace pro dítě či celou rodinu. Za členy rodinné sítě se považují osoby důležité pro rodinu (např. přátelé, sousedé, kolegové apod.).

Rodič/e

Termín používaný pro zákonné zástupce dítěte, kteří zároveň dítě vychovávají, ve vztahu k RK ale také pro pěstouny a jiné osoby, kteří o dítě pečují.

Podpůrné osoby

Každému účastníku rodinné konference je v případě potřeby nabídnuta možnost vzít si na rodinné setkání osobu, která mu pomůže zvládnout náročnou situaci. Zvláštní pozornost je třeba věnovat přípravě podpůrné osoby, kterou si vybere dítě.

Individuální plán ochrany dítěte (IPOD)

IPOD je v zákoně č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění zákona č. 401/2012 Sb. vymezen jako strukturovaný proces na případu klienta, který slouží zejména k vymezení příčin ohrožení dítěte, ke stanovení opatření na jeho ochranu, k poskytnutí pomoci rodině ohroženého dítěte a přijetí opatření na posílení funkcí rodiny. Způsoby zpracování IPOD mohou být různé – od naplňování kroků výhradně samotným pracovníkem OSPOD v případě nespolupracujícího klienta, přes plán, na kterém se podílí děti, až po variantu, kdy pracovník přenechá vytvoření plánu na rodině.

Případová konference

Případová konference je plánovaná a koordinovaná společná setkání všech, kteří představují nebo mohou představovat podpůrnou síť pro dítě a jeho rodinu. Na setkání se schází rodina, dítě, ale také odborníci, diskusi řídí vyškolený facilitátor. Cílem je výměna informací, zhodnocení situace dítěte a jeho rodiny, hledání optimálního řešení a plánování společného postupu, který povede k naplňování potřeb dítěte. Výstupem je individuální plán péče, resp. Individuální plán ochrany dítěte (Hrdinová a kol., 2010). Případová konference je metoda sociální práce, rodinnou konferenci je třeba vnímat v širším kontextu, ne tedy pouze jako metodu, ale jako právo rodiny řešit svoji situaci vlastními silami.

Podpůrné služby pro rodinu (někdy nazývané např. sanace rodiny)

Zásah ve prospěch rodiny a dítěte v ní s cílem předcházet, zmírnit nebo eliminovat příčiny ohrožení dítěte a poskytnout rodičům i dítěti pomoc a podporu k zachování rodiny jako celku.

Pěstounská péče, pěstounská péče na přechodnou dobu

Forma náhradní rodinné péče, do které je dítě soudním rozhodnutím umístováno tehdy, když nemůže dočasně či dlouhodobě vyrůstat ve své vlastní rodině.

Zařízení ústavní výchovy

Zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy; diagnostické ústavy, dětské domovy, dětské domovy se školou, výchovné ústavy, kojenecké ústavy, dětská centra, domovy pro osoby se zdravotním postižením.

Sociálně-právní ochrana dítěte

Sociálně-právní ochrana dítěte představuje zajištění práva dítěte na život, jeho příznivý vývoj, na rodičovskou péči a život v rodině, na identitu dítěte, svobodu myšlení, svědomí a náboženství, na vzdělání, zaměstnání, zahrnuje také ochranu dítěte před jakýmkoliv tělesným či duševním násilím, zanedbáváním, zneužíváním nebo vykořisťováním. Ochrana dítěte, která je širším pojmem než sociálně-právní ochrana, tak zahrnuje ochranu rozsáhlého souboru práv a oprávněných zájmů dítěte, a je proto upravena v různých právních odvětvích a v právních předpisech různé právní síly. Tvoří tak předmět činnosti celé řady orgánů, právnických a fyzických osob, a to v závislosti na jejich působnosti. Ochrana dítěte a zajišťování jeho práv se promítá do právních předpisů v oblasti rodinněprávní, sociální, školské, zdravotní, daňové, občansko-právní, trestní apod., a z toho také vyplývá okruh subjektů, které ji realizují.

Orgán sociálně-právní ochrany dětí (dále jen OSPOD)

V ČR se jedná o každý ze státních orgánů, který má zákonem č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, přidělené toto postavení v sociálně-právní ochraně dětí. Jedná se především o obecní a krajské úřady. Největší rozsah pravomocí mají obecní úřady obcí s rozšířenou působností; zpravidla jde o městské úřady, které mívají pro tuto kompetenci ustanovený odbor péče o děti a mládež. Právě ten je často zadavatelem RK.

Zadavatel

Osoba (rodinný příslušník, kamarád), instituce (zejména pracovník OSPOD – je-li rodina v jeho evidenci) nebo jiný odborník (sociální pracovník doprovázející služby, psycholog, rodinný terapeut, učitel apod.), kteří navrhnou RK se souhlasem dotčených osob.

Koordinátor

Nezávislý a nestranný průvodce celého procesu RK (nesdělují názory, neudílí rady). Není pracovníkem v oboru sociálně-právní ochrany dětí. Jeho úkolem je pomoc při organizování rodinného setkání, rozšiřuje rodinný kruh a zajistí bezpečné prostředí pro všechny účastníky tím, že nabízí zranitelným členům využití podpůrných osob.

Odborník

Poskytovatel specifických informací (např. o nemoci, terapii apod.). Jeho přítomnost na rodinné konferenci zajišťuje na přání rodiny koordinátor.

Administrátor

Administrátor rodinných konferencí funguje jako komunikační spojka mezi pracovištěm OSPOD, které rodinnou konferenci poptává, a koordinátorem rodinné konference, který RK na zakázku OSPOD v rodině realizuje. Administrátor není v přímém kontaktu s rodinou, pro kterou se RK organizuje, ale zajišťuje metodickou podporu koordinátorovi RK.

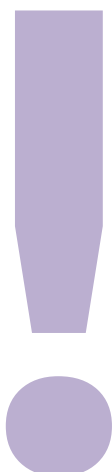
5 CHARAKTERISTIKA RODINNÉ KONFERENCE

Rodinná konference dává lidem právo rozhodnout ještě předtím, než za ně rozhodnutí učiní někdo zvenčí. Během přípravy na rodinnou konferenci je důležité zajistit, aby okruh lidí kolem dítěte byl co nejširší. Čím více lidí, tím více pohledů, porozumění a příležitostí přijít s nápadem či možnou pomocí.

Rodinnou konferenci lze charakterizovat takto:

- jedná se o rozhodovací model, jehož cílem je najít pro dítě vhodné řešení
- rodina odpovídá na otevřenou, jasně formulovanou otázku, která nenaznačuje řešení
- nositelem konference je rodina a její síť (s jejími členy, kulturou a zvyky, volbou místa a času, výběrem a přípravou občerstvení a tvorbou vlastního plánu)
- konferenci pomáhá organizovat nezávislý a nezaujatý koordinátor
- rodina má právo na pravdivé informace, soukromý čas a bezpodmínečné přijetí svého plánu (pokud je pro dítě bezpečný a není v rozporu s platnými zákony)

6 ZÁSADY RODINNÉ KONFERENCE

Níže jsou charakterizovány principy a zásady RK:

- základem jednání je nejlepší zájem dítěte
- prostředí rodiny má přednost před jinými formami péče o dítě
- názory, pocity a návrhy dítěte mají stejnou váhu jako názory dospělých
- RK je právo rodiny řešit situaci vlastní cestou, ne povinností či mechanickým nástrojem
- sociální, kulturní a etnická specifika tvoří součást procesu RK
- odpovědnost za ochranu dítěte zůstává na rodičích
- rodina své situaci rozumí nejlépe, s podporou širší rodiny a odborníků je schopna zajistit dítěti bezpečné prostředí
- rodina je povzbuzována k samostatnému rozhodování o své situaci
- rodině jsou nabídnuty podpůrné služby a informace, které účastníci potřebují k vytvoření plánu
- širší komunita je zapojená do pomoci rodině
- setkání podléhá mlčenlivosti všech stran a informace tvoří podklad pro zprávy jiných institucí bez souhlasu rodiny (tj. rodina je vždy požádána o souhlas)

7 VÝZNAM A PŘÍNOS RODINNÉ KONFERENCE

Jak již bylo uvedeno, rodinné konference především předávají rodině pravomoc rozhodnout závažné otázky týkající se rodiny samostatně. Díky svěření takovéto míry důvěry a díky respektujícímu a povzbuzujícímu jednání s rodinou v průběhu celého procesu je rodina aktivizována k tomu, aby společnými silami hledala a nalézala vlastní možnosti řešení a zároveň si uměla říci o odbornou pomoc. Namísto hledání viníků rodina začíná aktivně vytvářet lepší budoucnost pro dítě i pro své další členy. K tomu přispívají členové širší rodiny a blízcí lidé, kteří doposud zůstávali zpravidla opomenuti. Samotné setkání a sdílení společného cíle má na širokou rodinu velmi uzdravující vliv. Díky tomu se zvyšuje naděje na setrvání dítěte v rodině, je-li v rodině ohroženo, a zlepšení podmínek pro jeho zdárný vývoj.

Hlavní přínosy rodinné konference:

- udržuje dítě v jeho přirozeném prostředí
- poskytuje ochranu dítěte při jeho setrvání v rodině
- předchází soudnímu řešení situace
- předává rodině prostor, pravomoc a odpovědnost rozhodnout o řešení vzniklého problému
- zapojuje dítě do procesu rozhodování
- učí jednotlivé členy rodiny společně konstruktivně jednat a přebírat odpovědnost za svůj díl úkolů
- aktivně propojuje pozitivní vazby rodiny a její podpůrné sociální sítě
- maximálně posiluje soudržnost rodiny (má společný cíl a prostředky k jeho dosažení)
- využívá a posiluje silné stránky rodiny
- ohrožené dítě se dostává do středu zájmu rodiny, pro něho stojí za to překonat případné vztahové konflikty a přispět k řešení situace
- respektuje sociální, kulturní a etnické pozadí rodiny
- zlepšuje spolupráci odborníků

8 CÍLE RODINNÉ KONFERENCE

Účelem svolání rodinné konference je umožnit rodině nalézt řešení složité situace dítěte či rodiny a vytvořit stabilní prostředí pro optimální vývoj dítěte při zachování co nejužšího kontaktu s rodinou.

Na obecné úrovni jsou cíle zaměřeny na:

- posílení rodiny v převzetí zodpovědnosti za svoji situaci
- zvyšování motivace rodiny a její zapojení do řešení situace dítěte
- vytvoření formální i neformální podpůrné sítě rodiny
- informování rodiny o službách, které může využít, předcházení vzniku či prohloubení syndromu týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte

Konkrétně pak může rodina na konferenci hledat, jakým způsobem:

- předcházet soudnímu umístění dítěte do náhradní rodinné či ústavní péče
- vyjednat, do čí péče bude dítě svěřeno v rámci úpravy poměrů nezletilého dítěte
- vytvořit pravidla a možnosti kontaktu s příbuznými či pro dítě významnými lidmi
- zachovat kontakt s dítětem umístěným mimo rodinu
- upravit podmínky péče o dítě v rodině v případě zanedbávání, týrání či zneužívání dítěte
- podpořit rodiče, aby zvládli např. výchovné problémy dítěte
- pomoci dítěti trávit smysluplně volný čas
- podpořit školní docházku a studijní výsledky dítěte

K dosažení těchto cílů je nezbytné vytvořit přehledný a všemi přijatelný plán, který je výstupem rodinné konference a představuje oporu pro další kroky rodiny i odborníků v péči o dítě.

9 KDY JE VHODNÉ RODINNOU KONFERENCI VYUŽÍT

Rodinnou konferenci je vhodné svolat vždy, když je dítě jakkoli ohroženo či nastaly v rodině problémy, které dítě či rodinu negativně ovlivňují, a zároveň je rodina ochotná na jejich řešení pracovat. Ochota členů rodiny zabývat se situací dítěte nemusí zprvu být nijak výrazná, někdy je třeba ji v počátku k hledání řešení povzbudit.

„Pokud přijmeme myšlenku, že rodina má právo vyřešit svoji situaci nejdříve svými silami, najít svůj způsob řešení, pak jsou rodinné konference vhodné pro všechny rodiny, které tuto nabídku využít chtějí. Je potřeba, aby rodinná konference předcházela všem dalším způsobům řešení, aby to byla první možnost, která sociálního pracovníka napadne. Pokud rodina již zažila ze strany OSPOD, ale i dalších institucí, např. soudů intervenci do rodinného života, je pro ni těžko uvěřitelné, že se nejedná o další zásah nebo „metodu“, ale že opravdu dostala možnost naplánovat vlastní řešení a situaci ovlivnit aktivně, a ne jen čekat na další pomoc či rozhodnutí zvenčí“ (Pavlíková, 2015). Ukazuje se, že je dobré konferenci nabízet rodině v momentě, kdy je ochotná pracovat na řešení své situace, a využít dobu, kdy v rodině dochází k dynamickým změnám a rodina může být více motivovaná k setkání v širším kruhu blízkých.

Konkrétní příklady situací vhodných ke svolání RK:

- dítě akutně umístěné mimo rodinu na základě předběžného opatření
- hrozí odebrání dítěte z vlastní rodiny
- potřeba předání dítěte do péče jiné osoby na krátkou či delší dobu z důvodu:
 - nemoci rodiče či jiných náhlých událostí v rodině
 - závažného zanedbávání péče o dítě
 - týrání či zneužívání dítěte apod.
- zachování kontaktu rodiny a dítěte žijícího mimo ni
- dítě s nařízenou ústavní výchovou – úprava kontaktu s rodinou, návrat do rodiny

- porozvodové neshody, které zasahují do prospívání dítěte (nastavení dohody ohledně další péče a kontaktu s dětmi)
- ekonomické a bytové problémy rodiny
- zanedbávání péče o dítě
- obtíže dítěte ve škole
- výchovné obtíže včetně trestné činnosti dítěte
- odstěhování jednoho z rodičů a úprava poměrů nezletilých dětí
- děti v náhradní rodinné péči – úprava kontaktu s vlastní rodinou, podpora pěstounů ze strany jejich širší rodiny a blízkých, podpora školního prospívání aj.

Kdy není doporučeno RK uspořádat:

Tento přístup je vhodný téměř ve všech situacích dotýkajících se dítěte. Není opodstatněný názor, že pokud je v rodině podezření ze zneužívání či domácího násilí, nejsou rodinné konference využitelné. Tyto případy vyžadují však specifickou přípravu a poskytnutí podpory zranitelným členům (více viz kapitola Přehled hlavních rizik). Jediným důvodem k odmítnutí by měl být nesouhlas rodiny.

KAZUISTIKA: Rodina Procházkova

Rodičům tří dětí, Davida (6 let), Tomáše (8 let) a Lucie (9 let), kteří jsou bez práce, se nedařilo zabezpečit si stabilní bydlení. Rodina se často stěhovala z jednoho azylového domu do druhého. Rodičům se nedařilo zajistit finanční příjem tak, aby byly naplněny potřeby a zájmy dětí. Situace se stále zhoršovala, děti navštěvovaly školu špinavé, celkově zanedbané, nechodily na obědy a často měly hlad. V podnájmu, kde rodina aktuálně bydlela, neměly děti postel na spaní, ani psací stůl, kde by se připravovaly do školy. V bytě neměla rodina možnost uvařit si, protože nefungoval přívod plynu. Rodiče neutěšenou finanční situaci řešili půjčkami, tím se jejich dluhy zvyšovaly a nakonec nezbyvaly peníze ani na jídlo. K sociální pracovníci se dostaly neověřené informace o údajném navádění dětí rodiči k žebrání, údajných krádežích peněz v bytě kamarádů a podezření, že otec děti bije.

Přes poskytovanou pomoc OSPOD a neziskové organizace, která rodině vypomáhala stabilizovat finanční situaci a zajišťovala doučování dětí, se situace zhoršovala. V okamžiku, kdy se rodičům nepodařilo zajistit dětem základní potraviny a hygienu, byly všechny tři děti na doporučení sociálních pracovníků dobrovolně umístěny do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc. Vzhledem k tomu, že se jednalo o dočasné řešení, jehož cílem bylo co nejdříve urovnat poměry rodičů tak, aby se děti mohly vrátit domů, navrhla sociální pracovnice OSPOD svolání rodinné konference.

Zformulovaná základní otázka pro rodinnou konferenci zněla: Jak zajistit Lucii, Tomášovi a Davidovi bezpečné rodinné zázemí?

Administrátor oslovil nezávislého koordinátora, který zahájil svou činnost kontaktováním a rozšiřováním kruhu blízkých osob, které by mohly na svolané rodinné konferenci pomoci s tvorbou plánu rodiny. Přestože rodiče dětí neuvedli téměř žádné rodinné příslušníky a blízké, uvedli rodinného přítele, který se stal klíčovým pro další komunikaci v rodině a pro uvedení dalších vhodných kontaktů.

Velké úsilí koordinátor vynaložil tomu, aby pro plánovanou rodinnou konferenci získal u příbuzných a známých důvěru, vysvětloval její možný přínos a snažil se všechny motivovat k účasti na rodinné konferenci.

V další části příprav bylo pro nezávislého koordinátora důležité uchovat si nezájatost, nezávislost a nepodlehout tlaku oslovených osob, které chtěly, aby se přiklonil svými názory na jejich stranu. Koordinátor uskutečnil celkem 19 návštěv, oslovil 25 lidí, na konci přípravy setkání s dětmi vyrobil malované pozvánky, které rozeslal všem pozvaným.

Rodinné setkání trvalo celkem 8 hodin, přítomno bylo 24 účastníků, včetně dětí. Neobvyklý byl přístup rodiny, která si odhlasovala vyloučení některých osob na jistý čas soukromého jednání z projednávaných věcí. Po dlouhém a emotivním jednání se nakonec rodina a známí rodiny společně dohodli na řešení a vytvořili plán. Rodina se ve svém plánu usnesla, že zajistí léčbu otce dětí (který trpěl psychickým onemocněním), pomůže matce v péči o děti, doporučí podporu ve formě rodinných terapií, dohodli se na pomoci se zajištěním kontroly nad školními obědy, pomůckami a přípravou dětí do školy, zajištěním asistenta pedagoga pro děti a zahájením řešení finanční situace prostřednictvím dluhové poradny.

Babička ze strany matky příliš nedůvěřovala tomu, že bude otec dětí plnit stanovený plán. Podle sociální pracovníce OSPOD sice některé body plánu zpočátku plněny opravdu nebyly, ale po schůzce na základní škole, které se účastnil otec, pracovník OSPOD, třídní učitelka a pracovník neziskové organizace, se spolupráce s otcem nastartovala a nyní je patrný pokrok. Komunikace s rodiči se zlepšila a všichni hodnotí konferenci za přínosnou, zejména děti, které se mohly vrátit domů do lepších podmínek.

PŘÍBĚH

10 PŘEHLED JEDNOTLIVÝCH ÚČASTNÍKŮ V PROCESU RK A JEJICH ROLE

Vždy je třeba maximálně rozšířit rodinný kruh tak, aby se RK zúčastnili pro dítě důležití členové rodiny a další osoby, které mohou přispět k řešení situace dítěte a rodiny. Je důležité, aby se RK zúčastnilo co nejvíce osob. Kvalita a úspěch plánu stoupá s rostoucím počtem účastníků. Větší skupina je vyváženější a snižuje riziko dominance jedné osoby či menší skupinky osob. Řešení na rodinných konferencích často přicházejí od účastníků, kteří na celou situaci dokážou pohlížet z jisté vzdálenosti a s nadhledem (např. rodinný přítel, kmotr dítěte, starší rodinný příslušník, sourozenci rodičů a prarodičů, vzdálení příbuzní apod.).

Účastníky RK tedy jsou:

10. 1 Rodina a dítě/děti, rodinná síť

Pro účel rodinné konference se rodinou rozumí rodina v nejširším slova smyslu:

- dítě, kterého se RK týká
- rodiče dítěte
- sourozenci dítěte
- širší rodina (co největší počet jejích členů)
- rodině blízcí lidé (přátelé, sousedé, vedoucí oddílu, duchovní, kmotři dítěte atd.)

10. 1. 1 Úloha rodiny a její síť

Od rodiny se zpravidla očekává vytvoření „plánu rodiny“, který řeší vzniklou ohrožující situaci. Plán zároveň obsahuje zdroje přirozené podpory i požadovaných služeb k vytvoření stabilní situace pro dítě. Dále může být rodina požádána v rámci vytvoření „plánu rodiny“ o vypracování krizového scénáře, pokud by kroky stanovené v „plánu rodiny“ nemohly být realizovány (např. dítě bude dočasně v péči babičky, pokud babička onemocní, postará se o dítě teta dítěte).

K dosažení tohoto úkolu, tedy vytvoření plánu, napomáhá předem formulované zadání v podobě otázky (formuluje zadavatel ve spolupráci s administrátorem), na kterou následně rodina a její síť hledají odpověď v rámci „soukromého času rodiny“. Ten je vyhrazen pouze rodině a tam se také rodí plán rodiny. Předtím jsou rodině v úvodní společné části RK k dispozici odborníci poskytující informace, které rodina k vytvoření plánu potřebuje.

(V ojedinělých případech, kdy nedojde k vytvoření plánu rodiny, může být cílem RK samotné setkání.)

10. 1. 2 Přítomnost dítěte na rodinné konferenci

Účast dítěte/děti na RK, která se ho/jich týká, je samozřejmostí. Základní otázkou týkající se účasti dítěte na RK není, zda se má dítě RK účastnit, ale jak jeho účast zajistit (Pagée, 2014). Všechny dostupné zahraniční zdroje doporučují, aby se dítě účastnilo RK, a to pokud možno všech jejích fází, včetně plánování a rozhodování, s ohledem na jeho věk a schopnosti (Leod, 2011; Mirsky, 2003; Hamilton 2007). Také názory a přání dětí by měly být s přihlédnutím k míře jejich vyspělosti respektovány. Děti se mohou podílet jak na výběru účastníků a místa setkání, občerstvení a hudby, tak na samotném rozhodování o své vlastní budoucnosti, v rámci něhož přicházejí nečekaně s překvapujícími závěry. Pokud se dítě nemůže či nechce zúčastnit, je vhodné zprostředkovat jeho názor ostatním účastníkům, vzkázat jim to, co by pro vytvoření plánu měli vědět, co si dítě přeje či čeho se obává.

Dítěti účast na rodinné konferenci přináší ujištění, že se o ně rodina zajímá a snaží se mu pomoci. Přítomnost dítěte také zmírňuje případná negativní hodnocení členů rodiny či jeho samotného a pomáhá udržet původní záměr setkání, tedy vyřešit situaci dítěte. To je však spíše sekundárním ziskem – přítomnost dítěte se nesmí stát samoučelným nástrojem pro „zajištění klidu“ rodinné konference. Ve zvlášť obtížných situacích, zejm. u nevyhnutelného odchodu dítěte z rodiny, může dítě na setkání zažít, že i přes nejlepší snahu všech okolo něj se jiné řešení nenašlo a že nejde o zlý úmysl rodičů či dokonce zavinění dítěte. Pokud je RK svolána např. kvůli výchovným problémům dítěte či trestné činnosti, může starším dětem přítomnost na RK pomoci převzít svůj díl odpovědnosti za zlepšení situace.

Nepřiměřené zátěži dítěte je třeba předcházet již v průběhu přípravy na RK, v rámci které dítě porozumí významu i průběhu setkání. Dítě může spolurozhodovat o tom, kdo na setkání přijde i o čem se bude jednat, může aktivně vyjádřit svá přání a úhel pohledu (více v kapitole Příprava rodiny na RK).

Velmi důležitou oporou dítěti je i jeho vhodně zvolená podpůrná osoba (více v následující kapitole Podpůrná osoba dítěte), stejně tak i vědomí, že může kdykoli místnost opustit. V rozhovorech s koordinátorem děti nejčastěji vyjadřují obavy z toho, že jejich blízcí nepřijdou nebo že se budou na setkání hádat. Bezpečně provést dítě celým procesem RK znamená také zpětně s dítětem probírat, jak situaci rozumělo, jak se cítilo a co si o průběhu i závěrech myslí, co chce změnit. To je role zadavatele, který může případně pověřit někoho, kdo je dítěti blízko.

V praxi koordinátoři narážejí na pochybnosti ze strany odborníků ohledně účasti dětí na samotném setkání. Dítě je však nesporně i v běžném životě vystaveno rozhovorům a hádkám o problémech rodiny a je nuceno se s nimi vyrovnávat zcela bez opory. Proces rodinné konference dítěti naopak umožňuje porozumět jeho situaci a přímo ji ovlivňovat, zakouší ochotu rodiny mu pomoci a učí ho kultivovanému způsobu řešení konfliktních situací. Samotná míra účasti dítěte na procesu RK záleží i na zkušenostech a dovednostech koordinátora vyjednávat (jak s rodinou, tak samotným dítětem).

TIP

Výjimečně může nastat situace, kdy se dítě za žádných okolností nechce konference zúčastnit. Koordinátor zajistí způsob, jak názor dítěte na konferenci prezentovat. Může tak učinit formou dopisu, popř. video či audionahrávky. Neinicuje však nic sám, ale řídí se nápadem dítěte, který může zjistit následujícími otázkami: „Jak to můžeme udělat, aby tě vyslechli?, Co bys chtěl ostatním vzkázat?, Co považuješ za důležité, aby ostatní od tebe slyšeli?“

V souvislosti s pochybnostmi týkajícími se vhodnosti účasti dětí na RK a jejich přípravou na samotné setkání je důležité zmínit, že právo na informace a právo dítěte vyjádřit se k záležitosti, které se jej týká a v nichž je rozhodováno o něm samém, jsou procesními právy dítěte, která jsou upravena mezinárodními dokumenty, zejména čl. 13 Úmluvy o právech dítěte a čl. 17 Listiny základních práv a svobod. Podle ustanovení § 8 odst. 2 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí ve znění pozdějších předpisů má dítě, které je schopno formulovat své vlastní názory, právo pro účely sociálně-právní ochrany tyto názory svobodně vyjadřovat při projednávání všech záležitostí, které se ho dotýkají, a to i bez přítomnosti rodičů nebo jiných osob odpovědných za výchovu dítěte. Vyjádření dítěte se při projednávání všech záležitostí týkajících se jeho osoby věnuje náležitá pozornost odpovídající jeho věku a rozumové vyspělosti. Při své činnosti bere orgán sociálně-právní ochrany v úvahu přání a pocity dítěte s přihlédnutím k jeho věku a vývoji tak, aby nedošlo k ohrožení nebo narušení jeho citového a psychického vývoje.

10.2 Podpůrná osoba dítěte

Stává se jí pro dítě blízká osoba, která v průběhu setkání dítě chrání, zprostředkovává kontakt s ostatními a hájí jeho zájmy. Podpůrnou osobu (někdy označovanou jako obhájce, průvodce, důvěrník či advokát) by měl představovat člověk, kterého dítě dobře zná a který přichází z okruhu rodiny či přátel.

Vhodnou podpůrnou osobou bývá dospělý člověk i starší kamarád dítěte. U mladších dětí však může být problém s mlčenlivostí, neboť se velmi snadno o průběhu RK svěří kamarádům či doma rodičům. V případě, že si dítě zvolí jako podpůrnou osobu kamaráda, je potřeba si vyžádat souhlas jeho rodiče. Koordinátor během přípravy na RK nabídne dítěti možnost vybrat si ještě dospělou osobu, která by ho na setkání mohla podpořit.

V souvislosti s pojmem podpůrná osoba je důležité zmínit, že jej není vhodné používat v komunikaci s dítětem. Toto označení je zvoleno pouze pro potřeby metodiky. Koordinátor motivuje dítě k volbě takové osoby vhodnými otázkami typu: „Kdo je pro tebe důležitý?“, „Kdo by neměl na tvém setkání chybět?“ apod.

10. 2. 1 Role a kompetence podpůrné osoby dítěte

Podpůrná osoba je přítomna v průběhu celého setkání, zejména pak v soukromém času rodiny. Koordinátorem je připravena:

- jednat v zájmu dítěte
- umožnit dítěti vyjádřit svůj názor a být slyšeno
- vracet debatu vždy k dítěti
- dbát o pohodlí a bezpečí dítěte
- vysvětlovat dítěti informace či situace, kterým nerozumí
- pomoci dítěti odejít, pokud bude chtít
- nesdělovat a neprosazovat svoje názory, postoje

Jde o poměrně těžký úkol, neboť podpůrná osoba tlumočí názor dítěte a sama se musí zdržet svých názorů a návrhů řešení. K tomuto úkolu ji co nejlépe připraví koordinátor v rámci přípravy na RK. Pokud koordinátor nemá dostatečnou důvěru ve zvolenou osobu, může se pokusit citlivě vyjednat tuto otázku s dítětem a rodinou. Pokud se jejich vůle nezmění, měl by se koordinátor alespoň pokusit zajistit účast osob, které budou dítěti přirozenou oporou.

TIP

V praxi se velmi často stává, že dítě možnost volby podpůrné osoby nevyužije, resp. přímo nikoho neurčí. V takovém případě je možné nabídnout tuto roli účastníkovi, o kterém dítě během přípravy na RK s důvěrou hovoří. Ukazuje se, že se této role většinou některý z účastníků přirozeně ujme i tehdy, není-li určen během přípravy.

10. 3 Podpůrná osoba jiného účastníka RK

V praxi se můžeme setkat se situací, kdy je třeba řešit obavy některých osob ze samotné účasti na rodinném setkání. Koordinátor se pak snaží nalézt způsob, jak jejich účast zajistit a učinit ji pro ně bezpečnou pomocí otázek typu: „Co byste potřeboval k tomu, abyste na konferenci přišel? Co by vám to ulehčilo?“

Je vhodné nalézt někoho, kdo bude poskytovat podporu osobě, která se své účasti na rodinném setkání obává: „Bude tam někdo, komu věříte? Požádal byste tuto osobu o pomoc?“

TIP

Nevlastní otec se obával přijít na konferenci, protože měl strach, že zejména dědeček a bratr matky by mu začali vyhrožovat, jakmile by se dozvěděli, že zneužíval děti. Koordinátor ale stejně chtěl, aby se nevlastní otec zúčastnil. Chtěla ho tam i matka. Nevlastní otec pak přišel s nápadem, že by se cítil bezpečněji, kdyby přišel také jeho starší bratr. Tak se také stalo a starší bratr zmínil na RK o tomto nevlastním otci také pozitivní věci. Tímto způsobem bylo možné vypracovat plán, ve kterém hrál roli také nevlastní otec.

10. 4 Zadavatel a jeho role

Zadavatelem RK je zejména pracovník OSPOD, který vykonává sociálně-právní ochranu dítěte. Případně jím může být kurátor pro mládež či pracovník pověřené osoby k sociálně-právní ochraně dětí, který je s rodinou v kontaktu v rámci zajištění podpůrných či preventivních služeb.

Pokud není rodina v péči sociálního odboru, může uspořádání RK navrhnout rodina sama, popř. někdo z její sítě. V takovém případě přebírá roli zadavatele některý člen rodiny, kterému koordinátor ve spolupráci s administrátorem pomáhá formulovat cíl konference (resp. otázku) a na konci setkání se ptá, jak se provede vyhodnocení vytvořeného plánu.

Role zadavatele:

- důvěřuje rodině, že dokáže převzít zodpovědnost, a respektuje ji
- pružně reaguje na potřeby a dění v rodině během procesu RK
- je neutrální vůči procesu

Činnosti zadavatele:

- identifikuje ohrožení dítěte a formuluje důvod svolání RK
- sestavuje základní otázku pro konferenci, a pokud je to potřeba, tak i minimální podmínky nutné ke schválení plánu

- připravuje rodinu na svolání RK včetně jejího souhlasu s předáním informací koordinátorovi
- předává administrátorovi vyplněnou žádost o uspořádání rodinné konference spolu s kontaktem na minimálně jednu pečující osobu z rodiny
- společně s koordinátorem motivuje rodinu k účasti a pomáhá objasňovat důvody a cíle setkání RK, které je zadavatel vždy účastný
- poskytuje informace – potřebné, pravdivé, srozumitelné
- schvaluje „plán rodiny“ vytvořený rodinou a blízkými a tím zaručuje, že přijatý plán řešení situace bude pro dítě bezpečný a bude naplňovat jeho základní potřeby
- pomáhá rodině, aby se plán realizoval – jde o nejdůležitější a nejtěžší úkol!

Zadavatel formuluje základní otázku tak, aby nenaznačovala konkrétní řešení. Otázka je otevřená, týká se dítěte a je zaměřená na cílový stav.

PŘÍKLADY OTÁZEK:

Jak a kde zajistit bezpečný domov pro Lenku?

Jak budou probíhat návštěvy Marka u vlastních rodičů?

Jak zajistit péči o Marušku a Aničku?

Jak zajistit Matějovi bezpečné rodinné prostředí s pevným výchovným vedením?

Jak zabezpečit, aby Tomáš byl pravidelně v kontaktu se svým otcem?

Vhodným nástrojem k motivaci rodiny ze strany OSPOD pro využití RK je nabídka letáku pro rodinu (návrh textu viz příloha č. 1) se stručným popisem účelu a procesu RK. K tomu, aby byl zadavatel v motivaci rodiny úspěšný, je nutným předpokladem jeho důvěra v tento přístup. Pracovníkům, pro které jsou RK novinkou, může v jejich lepší orientaci v tématu RK pomoci leták určený právě jim (návrh na text viz příloha č. 2). Ukazuje se, že rodinu nestačí o tomto novém přístupu informovat pouze jednorázově, ale že je třeba trpělivě nabízet a vysvětlovat přínos RK rodině opakovaně.

TIP

Pro zadavatele (OSPOD)

10.5 Administrátor a jeho role

Administrátor rodinných konferencí je odborníkem v oblasti sociálně-právní ochrany dětí v dané spádové oblasti, ale není zaměstnancem OSPOD. Administrátor může být pracovník neziskové organizace, ale i státní zaměstnanec (např. pracovník krajského úřadu), který podporuje zavádění RK v daném regionu.

Funguje jako spojka mezi pracovištěm OSPOD, které rodinnou konferenci poptává, a koordinátorem rodinné konference, který organizaci konference realizuje. Stejně jako v případě koordinátora jde o člověka neutrálního, který nemá vliv na obsah plánu rodiny, nikdy, ani během přípravy, nenavrhuje způsob řešení situace.

Role administrátora:

Propojování – administrátor propojuje svět systému SPOD a živý svět rodiny, rozumí oběma, zná kompetence, úkoly a pravomoci SPOD a služby pro rodiny (Pagée, 2014), rozumí potřebě rodin se bez tohoto systému obejít. Je prostředníkem mezi koordinátorem RK a poptávající institucí.

Vedení – administrátor metodicky vede koordinátory při přípravě a realizaci RK, podporuje, radí, kontroluje výkon jejich činnosti. Je pro koordinátora k dispozici, pokud si neví se svěřenými úkoly rady. Dbá na to, aby koordinátor zůstal nezávislý a neposkytoval v rodině jiné služby. V případě, že rodina požaduje na konferenci odborníka, vytipovává a zajišťuje jeho účast.

Implementace – usiluje o rozvoj RK v daném regionu, pracuje na zefektivnění a srozumitelnosti RK, je v kontaktu s ostatními administrátory v ČR, snaží se o co možná nejlepší výkon RK.

Činnosti administrátora:

- je k dispozici pracovníkovi OSPOD ve chvíli, kdy zvažuje RK, společně projednají možnost uspořádání konference pro konkrétní rodinu
- administrátor je k dispozici pomoci pracovníkovi OSPOD se sepsáním žádosti o rodinnou konferenci a formulací ústřední otázky. Je důležité znát důvody návrhu a očekávání dotčených osob; dbá na to, aby zadání rodinné konference bylo pro rodinu srozumitelné; v případě nutnosti pomáhá pracovníkovi OSPOD formulovat tzv. minimální požadavky plánu (stanovení podmínek, za kterých je možné plán rodiny schválit)
- vybírá koordinátora, aby připravil RK, a poskytuje mu přímou podporu
- v průběhu přípravy RK koordinátora dále metodicky vede
- během rodinného setkání je pro koordinátora k dispozici na telefonu pro případnou konzultaci
- je zodpovědný za odevzdané materiály (formuláře, hodnocení apod.)
- kontroluje správnost vyplnění pracovních výkazů koordinátory
- administrátor je průběžně v kontaktu se všemi koordinátory v regionu
- administrátor je průběžně v kontaktu s pracovníky OSPOD v daném regionu

10.6 Koordinátor a jeho role

Koordinátor je nezávislou osobou v procesu RK. Není pracovníkem instituce poskytující sociálně-právní ochranu dětí. Jeho práce končí s ukončením RK.

Role koordinátora RK:

- je nezávislou, nestrannou a neutrální osobou v procesu RK
- řídí a zajišťuje celý proces RK (vyjma soukromého času rodiny) po organizační stránce z pověření zadavatele
- důvěřuje rodině, že dokáže převzít zodpovědnost, a respektuje ji, nepřebírá tedy zodpovědnost na sebe, ale dbá na to, aby RK „patřila rodině“
- pružně reaguje na potřeby a dění v rodině během RK
- je neutrální vůči procesu a výstupům rozhodování
- zajišťuje, aby rodina obdržela jasné a pravdivé informace o možnostech a službách
- v průběhu celého procesu RK dbá na bezpečí rodiny, především dítěte, udržování atmosféry vzájemného respektu a důvěry, zdůrazňuje dobrovolnost procesu, nehodnotí formu výstupů a vůči obsahu i účastníkům jednání je neutrální

Činnosti koordinátora RK:

Během přípravy RK:

- je v úzkém kontaktu se svým administrátorem, konzultuje s ním během přípravy na rodinnou konferenci jednotlivé kroky, řeší s ním neprodleně všechny mimořádné situace
- kontaktuje úzkou i širší rodinu, přátele a další blízké osoby a vysvětlí dítěti, rodičům a ostatním účel a postup RK
- projedná s rodinou potřebnost vytvořit „plán rodiny“ s ohledem na nutnost řešit situaci dítěte či celé rodiny
- projedná s rodinou podmínky RK a získá souhlas rodiny s jejím konáním
- podle představ rodiny domluví termín a místo a další podrobnosti konání
- projedná s rodinou její očekávání, obavy a otázky
- s rodinou vytvoří seznam účastníků, kteří se mohou podílet na řešení situace dítěte
- po dohodě s rodinou a ve spolupráci s administrátorem vytvoří seznam možných odborníků, kteří by se měli RK účastnit a připraví je na RK (zdůrazní jejich informační roli)
- zajistí osobu chránící zájmy přítomného či nepřítomného dítěte (tzv. podpůrnou osobu dítěte)
- zajistí osobu, která je oporou pro dospělé účastníky, pokud se obávají, že budou na setkání v nevýhodě či se cítí zranitelní nebo ohrožení
- pozve možné účastníky a vysvětlí jim důvod a postup setkání

Během rodinného setkání:

- je průvodcem setkání, co nejvíce napomáhá vstřícné a příjemné atmosféře rodinného setkání, účastníky vítá, seznamuje je s prostory a jejich možnostmi, nabízí občerstvení
- řídí první část konference, dbá na to, aby se všichni účastníci představili
- vyzve odborníky, aby rodině sdělili potřebné informace, zajistí, aby rodina nezačala vytvářet plán řešení v úvodní části, ale až v soukromé části
- domluví s rodinou pravidla jednání
- zajistí, aby všichni znali otázku pro konferenci a věděli, co má plán obsahovat
- zajistí, aby měla rodina soukromí a nebyla ve svém čase ničím a nikým rušena
- reaguje na aktuální potřeby a specifická přání rodiny v průběhu RK (i vykazání osoby, která bezprostředně ohrožuje duševní, fyzické či emocionální zdraví dítěte, či osoby, která používá slovního nebo fyzického násilí)
- v průběhu soukromého času rodiny je v dosahu pro případné upřesnění, doplnění informací
- pokud je o to rodinou žádán, pomůže jí sepsat plán rodiny, používá však slova rodiny a nezasahuje nijak do obsahu plánu
- po vyhotovení plánu ho rodina zavolá zpět do místnosti a společně upřesňují plán; koordinátor pomocí otázek vede rodinu k tomu, aby byl plán termínovaný, aby bylo zřejmé, které osoby jsou za daný úkol zodpovědné, a aby jednotlivé kroky byly srozumitelné
- po vytvoření plánu rodinou pozve sociálního pracovníka a vyzve rodinu, aby mu plán představila
- požádá rodinu o zhodnocení rodinné konference

Po rodinném setkání:

- rozesílá „plán rodiny“ účastníkům rodinného setkání a rodinou schváleným nepřítomným členům

TIP

Ze zahraničních zkušeností vyplývá, že úspěch rodinné konference závisí do značné míry na zkušenostech, dovednostech a morálních hodnotách koordinátora při zachování jeho nezávislosti. Koordinátor pobírá za svou práci mzdu, nejde však o příjem, na kterém je závislý. Většina koordinátorů zorganizuje 1–4 konference ročně, v dané chvíli nepřipravuje více konferencí zároveň.

10. 7 Odborníci a jejich role

Ti, kteří s rodinou již pracují, nebo ti, kteří mohou přinést pro rodinu důležité informace potřebné k vytvoření jejího plánu (učitel, vychovatel, lékař, odborník na závislosti, rodinný terapeut, dlouhový poradce, poskytovatel sociální služby aj.).

Role odborníků:

V rámci rodinné konference mají přizvaní odborníci roli poradní či informativní. Poskytují rodině potřebné informace o možnostech, službách a intervencích, které jejich organizace vykonává, stejně jako o důsledcích různých variant řešení složité situace dítěte. Přítomnost odborníků na konferenci není nezbytná, řídí se potřebou rodiny. Koordinátor dbá na to, aby každý z odborníků:

- znal důvod své přítomnosti a úkol na RK
- jednal s rodinou s respektem k jejím potřebám
- poskytl rodině veškeré potřebné a pravdivé informace

Není nutné, aby přítomní odborníci zůstali až do konce celého setkání (většinou se účastní pouze úvodní fáze samotného setkání, během které jsou k dispozici rodině k případnému poskytnutí informací). Pokud by rodina potřebovala během soukromého času další informace, mohou být zprostředkovány např. přes telefon.

TIP

Pokud se odborník nemůže na RK dostavit, zprostředkuje koordinátor informace požadované rodinou formou dopisu, emailu, telefonického či internetového hovoru.

KAZUISTIKA: Rodina Černých

Rodiče osmiletého Petra podali k soudu návrh o rozvod manželství. V posledních měsících mezi nimi často docházelo k bouřlivým hádkám, dvakrát dokonce musela zasahovat policie. Otec nakonec odešel ze společného bydliště a našel si nový byt. Spory však přetrvávaly dál, rodiče si dělali vzájemně naschvály, nedokázali se domluvit na péči o syna. Hádkám byl přítomen často i Petr, který to těžce snášel, objevily se u něho problémy s řečí, začal zadržávat. Ve škole se velmi zhoršil jeho prospěch, paní učitelka si všimla změn v jeho chování. Petr se choval agresivně ke svým spolužačkám, sprostě nadával a často se po škole toulal venku. Domů přicházel někdy až pozdě večer. Matka tuto situaci přestala zvládat, před půl rokem přišla o práci a novou nemohla sehnat. O pomoc se obrátila na sociální pracovníci OSPOD, která jí nabídla uspořádání rodinné konference. Tuto informaci poskytla také otci Petra. Oba rodiče po delším váhání nakonec souhlasili s předáním jejich telefonních čísel koordinátorovi rodinné konference, který začal s přípravou.

Koordinátor navštívil postupně oba rodiče a také si promluvil o samotě s Petrem. Rodiče zpočátku o rodinnou konferenci stáli, po čase však otec začal mít obavy, nechtěl před ostatními lidmi z rodiny hovořit otevřeně o své situaci. Matka nechtěla ještě více zatěžovat své rodiče, už takto byly celou situací hodně zasaženy. Odmítala přizvat své starší sestry, s kterými se již dlouho nestýká, v minulosti si velmi ublížily.

Petr s rodinným setkáním souhlasil, koordinátorovi sdělil, že by chtěl, aby přišel na setkání soused, který si vždy všimne, když je Petr smutný a zajímá se o něj. Nedávno mu soused dal banán a chvíli si spolu před dveřmi domu povídali. Soused je veselý člověk, umí vyprávět skvělé vtipy a Petra rozesmát.

Koordinátor s rodiči hovořil opakovaně a trpělivě je vedl k tomu, aby zkusili najít další lidi, kteří by mohli pomoci s vymýšlením řešení konfliktní situace. Otec uvedl svojí sestru, švagra a svou matku, babičku Petra.

Matka dlouhou nechtěla nikoho uvést, nakonec si po trpělivém dotazování koordinátora vzpomněla na rodinného přítele Pavla, kterého znají oba rodiče ještě z doby před jejich svatbou. Delší dobu se již neviděli, tak se obávala, jak bude reagovat. Požádala koordinátora, aby příteli zavolał nejdříve on. Pavel se s koordinátorem velmi ochotně sešel, a když si vyslechl, co to je rodinná konference, jak se může zapojit, tak se svojí účastí souhlasil. Ukázalo se, že tento člověk byl velmi důležitý již ve fázi přípravy, kdy se telefonicky spojil s oběma rodiči, ale také během samotného rodinného setkání. Oba rodiče vedl k tomu, aby se domluvili v zájmu Petra. Sám nestránil ani jedné straně, ale poukazoval na potřeby syna. Rodiče začali po té s koordinátorem lépe spolupracovat a sdělili mu další lidi, kteří by na rodinné setkání mohli pozvat. Matka nakonec souhlasila s pozváním dospělého synovce a neteře, trvala však na tom, že své sestry nepřizve. Koordinátor všechny uvedené lidi před setkáním navštívil, vysvětlil jim, co je to rodinná konference, jaká je jeho role, důvod jejího svolání a jak bude rodinné setkání probíhat.

Po pěti týdnech příprav se konala v rodinném centru rodinná konference, které se zúčastnilo 12 lidí z rodiny a její sítě. Jedna babička upekla oblíbenou Petrovu bábovku, druhá přinesla jednohubky. Otec zajistil pro všechny nápoje, pro Petra přinesl jeho oblíbený hruškový džus. Na začátku rodinný přítel Pavel přečetl dopis, který poslal kmotr Petra a paní učitelka. V obou dopisech zazněla slova povzbuzení pro celou rodinu a hlavně pro Petra, také víra v to, že pokud se rodina spojí, tak dokáže překonat konflikty a vyřešit vše tak, aby Petr vyrůstal v klidném prostředí a mohl být v kontaktu s oběma rodiči.

Na začátku setkání bylo cítit, že matka, otec a prarodiče jsou nervózní, také Petr se obával, že se rodiče budou zase hodně hádat. Sedl si vedle souseda, který mu vyprávěl vtíp, z druhé strany si přál mít bratrance Jirku, kterého už delší dobu neviděl, ale vždy ho obdivoval.

Rodině a jejím přátelům se podařilo vymyslet konkrétní plán, jak zajistit péči o Petra, přihlédli k jeho přání chodit na kroužek keramiky a také mít své kolo. Vedle tématu péče o Petra a pomoc s problémy ve škole, rodina ve svém plánu vymyslela, jak pomoci matce se zajištěním práce a nového bytu.

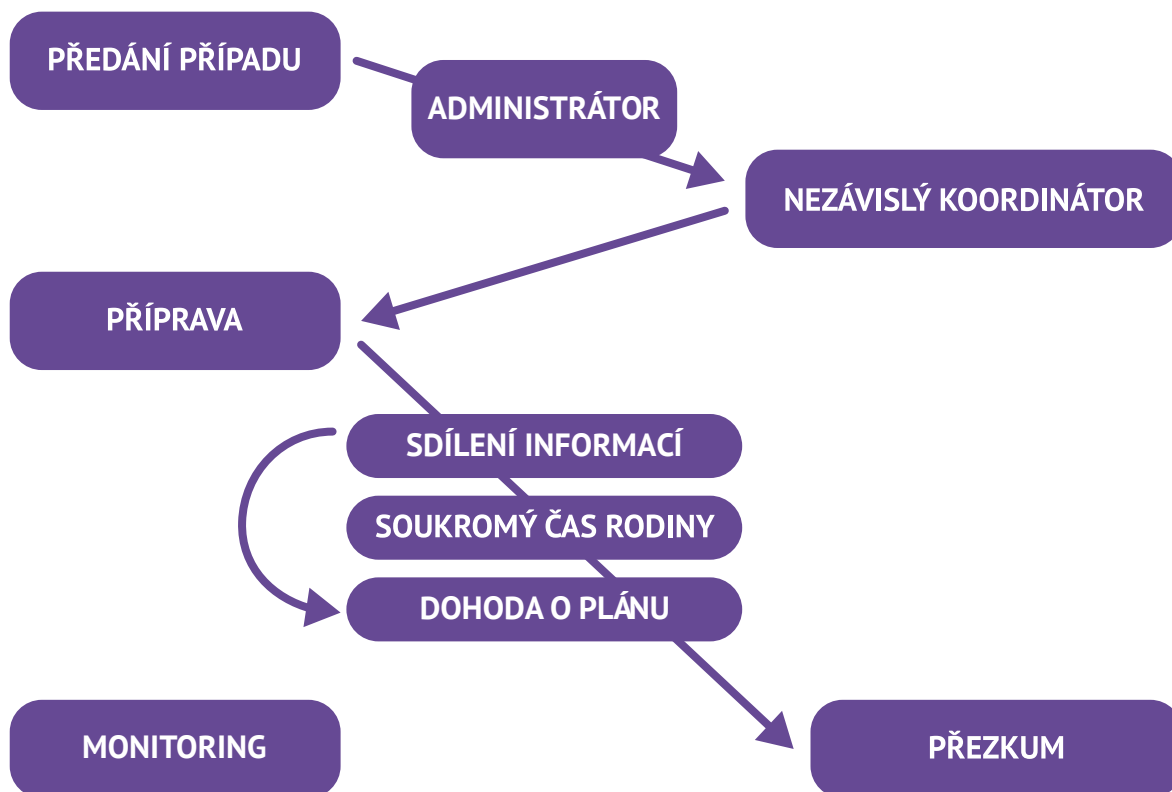
Rodina odcházela ze svého setkání posílena vědomím, že se dokáže v krizové situaci domluvit a Petr po dlouhé době viděl, že se rodiče za podpory ostatních lidí nehádali a také poslouchali, co si přeje a co potřebuje.

JAK ZAJISTIT PÉČI O PĚTU?

KDO	CO	KDY
MAMINKA <i>Mar</i>	ZAJIŠTĚNÍ LOBOPEDIE ZAJIŠTĚNÍ NABÍDKY KROUŽKŮ V ZDĚ ÚČAST NA TŘÍDNÍCH SCHŮZKÁCH	DO 15. 10. DO NOVÉHO POLOLETÍ VŽDY - PRÁVĚ ČASNĚ
TATKA <i>Jan</i>	KONTROLA DOM. ÚKOLŮ - POMOČ S NIMI CYKLOVÝLETY	KAŽDÝ DEN - KDYŽ BUDE PĚTA U NĚJ 1x MĚSÍC
BABIČKA V. <i>Germa</i>	SUDE VÍKENDY - HLÍDÁNÍ + PROGRAMY FINANČNÍ POMOČ - 300 Kč	OD 14. 10. (MOŽNĚ U TATKY) 1x MĚSÍC
BABIČKA T. <i>Mar</i>	LETNÍ PRAŽDNINY - PŘIJEDE HLÍDAT JEDNORÁZ. VILETY	ČERVENEC 2016 NE POTŘEBY - 26. 10. 200
DĚDA P. <i>Jan</i>	VÁNOČNÍ SVÁTKY - POMOČ S PŘÍPRAVOU VÍKENDY, PĚTA MŮŽE PŘIJET S TATKOU DOUCOVÁNÍ MATEMATIKY	PROSINEC KDY BUDE PĚTA ČITIT KDY PĚTA ČEKNE
TETA ALA <i>Tal</i>	ODVOZ NA KROUŽEK KĚŘANOK ZAJIŠTÍ KOLO PRO PĚTU	KAŽDOU STŘEDU DO KONCE BÍDNA
STREJDA Honza <i>Mar</i>	ZAJIŠTĚNÍ SPORTOVNÍ AKTIVITY (KOLO, TURISTIKA)	1x MĚSÍC
ADELA <i>Mar</i>	POMOČ S HLÍDÁNÍM DOUCOVÁNÍ	NE POTŘEBY (VEČER → ÚVEDNÍ DEN)
PAVEL <i>Jan</i>	ODVOZ/DONOS NA KROUŽKY	NE POTŘEBY 1x týden
HONZA P. <i>Jan</i>	KONTROLA DOM. ÚKOLŮ HLÍDÁNÍ V TERMÍNU TĚ. SCHŮZEK	KAŽDÝ DEN NE TERMÍNU
JIRKA <i>Mar</i>	POMOČ PŘI HLÍDÁNÍ BYTU INZERÁTY, ZEPŤÁ SE V PRÁCI	PRŮBĚŽNĚ DO 10. 10.
DEŤA <i>Mar</i>	PĚTA CHCE ZŮSTAT U NÁM K TATKOVÍ BUDE JEZDIT NA SUDE VÍKENDY - OD PÁTKU PO ŠKOLU TATKOVÍ - TATKA VYVEDE DNE PO PRŮBĚŽNĚ	OD 1. 11.
MAMINKA <i>Mar</i>		
TATKA <i>Jan</i>	NEBĚLI DO PÁHOV PŘIVEZE DOMŮ	

11 FÁZE RODINNÉ KONFERENCE

Proces rodinné konference má několik jasně vymezených kroků, jež znázorňuje následující obrázek č. 1:

Obrázek č. 1: proces rodinné konference

11.1 Krok 1 – podnět k uspořádání RK (návrh)

Rodinnou konferenci může uspořádat jakákoliv rodina či někdo z její sítě (děje se tam, kde je obecné povědomí o možnostech RK, zatím tedy především v zahraničí). Zadavatelem, tedy tím, kdo dává podnět ke svolání RK, je u nás zpravidla pracovník OSPOD. Po vytipování vhodné rodiny musí zajistit souhlas dotčených osob k uspořádání RK. Rodiny mohou mít obavy nabídku přijmout. K motivaci rodiny je nezbytné srozumitelné vysvětlení možnosti využití RK jako nového přístupu ke zlepšení rodinné situace, kde bude hlavní úlohu hrát právě rodina, nikoliv jako další nástroj kontroly nad rodinou v rukou instituce. Povzbuzení rodiny k přijetí nabídky na uspořádání RK je pro zadavatele nesnadným úkolem. Úspěšnost je přímo závislá na míře důvěry jak v samotný proces RK, tak především ve schopnosti pracovníka OSPOD nabídnout RK rodině ve vhodný moment a vhodným způsobem.

TIP

V praxi se osvědčuje nabízet rodině RK opakovaně. Pracovníci, kterým se dařilo rodiny motivovat k využití konference, sdělovali, že nabídku rodině dávali vícekrát a trpělivě vysvětlovali přínos tohoto způsobu, tedy zejména využití vlastních sil k řešení svých potíží. Často se stávalo, že rodina konferenci zprvu odmítala, ale pokud pracovník opakovaně, citlivě a trpělivě vysvětloval výhody přístupu, rodina nabídku nakonec přijala.

Ukazuje se, že pracovník OSPOD potřebuje také podporu svého nadřízeného a týmu spolupracovníků. Dobrým způsobem, jak pomoci rozvoji rodinných konferencí, jsou pravidelná setkávání pracovníků OSPOD, kde mohou sdílet dobrou praxi, ale také se učit, jak rodinné konference nabízet a podporovat rodiny, aby je více využívaly.

Jakmile je rodinná konference s rodinou dohodnuta, spojí se zadavatel s administrátorem a zašle mu vyplněnou žádost o RK (viz příloha č. 3). Pokud není rodina v evidenci sociálního odboru (OSPOD), kontaktuje zadavatel (v tomto případě rodina či někdo z její sítě) administrátora, který vyhodnotí, zda je možné v dané situaci konferenci využít, a pomůže rodině formulovat základní otázku.

Poté pověří administrátor vybraného koordinátora přípravou RK. Koordinátor zváží, zda může nabídku přijmout především s ohledem na svou nezávislost (zda není nějakým způsobem s rodinou ve střetu zájmů), časové možnosti a osobnostní předpoklady (zda je schopen přijmout svou roli v dané rodině po získání informací o aktuální rodinné situaci).

Koordinátor v ideálním případě zná pouze základní osobní údaje rodiny, současnou situaci rodiny a důvody ke svolání RK. Tyto důvody zhodnotí zadavatel z hlediska základních potřeb dítěte zahrnujících: míru naplnění psychických potřeb dítěte, prostředí, ve kterém dítě žije, zdraví, jeho identitu, rodinné a sociální vztahy, vystupování ve společnosti, rozvoj emocí, chování a jeho samostatnost. Zadavatel do žádosti o RK uvede kontakty na klíčové osoby z rodiny – zpravidla na matku a otce, pěstouny apod.

TIP

Pro snazší přiblížení účelu a průběhu rodinné konference je vhodné využít leták se základním, srozumitelně sepsaným vysvětlením tohoto typu setkání (návrh textu na vytvoření letáku naleznete v příloze č. 1). Ten poskytuje rodině a dalším účastníkům jakési okénko k nahlédnutí do děje rodinné konference, tedy srozumitelný popis účelu, průběhu a očekávaných výstupů RK, včetně práv, povinností a rolí jednotlivých účastníků.

Tento materiál lze použít jak při obecném seznámení rodiny s nabídkou služby, tak zejména posléze při konkrétním dojednávání podoby RK (jak ze strany koordinátora, tak ze strany zadavatele).

11. 2 Krok 2 – příprava účastníků

Nastává časově náročná, přesto pro budoucí úspěch klíčová fáze RK. Koordinátor, který je průvodcem nadcházející konference, osobně navštíví každého z budoucích účastníků. Ukazuje se, že právě osobní návštěva koordinátora u jednotlivých členů široké rodiny velmi výrazně zvyšuje pravděpodobnost jejich účasti na RK a usnadňuje ji. Dále eliminuje veškerá nedorozumění ohledně účelu konference.

Koordinátor vysvětlí, co to RK je, důvody pro její uspořádání, popíše svoji roli a dojedná případnou účast jednotlivých osob. Vždy myslí na to, aby se konference účastnilo co nejvíce lidí, proto se na každé návštěvě ptá, kdo další by se mohl účastnit a prospět při vytváření plánu (= rozšiřuje rodinný kruh). V případě neúčasti některého ze členů na setkání koordinátor nabídne možnost zprostředkování jeho stanoviska. Příprava zpravidla trvá 4–8 týdnů. Veškeré jednání s rodinou je podřízeno principu „Rodinná konference je vedena rodinou, ne odborníky, a proto koordinátor RK přejímá roli toho, kdo dosažení dohody pouze usnadňuje.“

V průběhu přípravné fáze také koordinátor neustále vyhodnocuje rizika, která by mohla řešená témata, povaha účastníků či jiné faktory představovat. Pokud si není jistý bezpečím účastníků RK, vždy se obrací zpět na rodinu o radu a konzultuje vše se svým administrátorem.

11. 2. 1 Příprava rodiny na RK

Přestože o konferenci často žádá pracovník instituce (OSPOD), konference stále patří rodině. Na základě předchozích zkušeností se účastníci mohou domnívat, že právě instituce reprezentovaná jejím pracovníkem má poslední slovo. Trvá dlouho, než se přesvědčí o tom, že tak tomu na této konferenci nebude. Přístup koordinátora v době příprav bude mít velký vliv. Musí projevit respekt a důvěru ve schopnost rodiny rozhodovat. Pokud však všechna rozhodnutí ohledně konference učiní koordinátor, těžko si tak mezi účastníky vybuduje důvěru. Níže uvedené otázky mohou sloužit k vybudování partnerského vztahu hned od začátku a ukázat rodině, že konference patří jí:

Na jakém místě byste chtěli konferenci uspořádat?
Kdy chcete, aby se konference konala?
Co potřebujete během příprav?
Co potřebujete k tomu, abyste se zúčastnili?
Jakou podporu můžete zajistit?
Chcete se setkat s konkrétním účastníkem ještě před konferencí?
Jakým způsobem má podle vás sociální pracovník podávat informace o okolnostech zúčastněné osoby nebo rodiny?
Přejete si, aby se po dobu konference stalo něco konkrétního?
Jaké informace považujete za důležité?
Chcete zahájit konferenci určitým způsobem (přivítání, hudba, zpěv)?
Jaký druh občerstvení chcete na konferenci mít?
Na kolik hodin si chcete rezervovat prostory?

Takových otázek může být mnohem více. Zlatým pravidlem pro koordinátora je: „Zeptejte se rodiny, jak to chce zařídit.“

Pořadí oslovování účastníků určuje rodina sama. První oslovenou osobou jsou zpravidla rodiče (resp. zákonní zástupci dítěte) a dítě. Koordinátor s nimi prodiskutuje, kdo by měl učinit prvotní kontakt s dalšími členy rodiny i její sítí a avizovat, že se ohlásí koordinátor. Zpravidla to bývá rodina sama. Pokud však rodina této možnosti nevyužije, požádá koordinátor o její souhlas a učiní tak sám. S každým zvláště projde důvod a možný přínos budoucí RK pro konkrétní dítě, motivuje k účasti. Vysvětlí, že cílem setkání je nalézt řešení a nevznášet obvinění. Důležité je obrátit pozornost k budoucnosti, např. otázkou: „Chcete přispět k plánu, který zajistí dítěti lepší budoucnost?“

Úkolem koordinátora je podpora osobní účasti členů široké rodiny, kteří žijí daleko. Vzdáleností by se koordinátor neměl nechat odradit.

Koordinátor je stále v kontaktu s nukleární rodinou, radí se s ní, jak dále postupovat, a informuje ji o realizovaných návštěvách. Dává si však pozor, aby nesděloval z návštěv informace o subjektivních stanoviscích a názorech. Rodinu informuje pouze o tom, v jaké fázi přípravy se nachází a kdo je ochotný na RK přijet.

Koordinátor dále dojedná místo a datum konání RK. Výběr místa pro setkání RK převážně závisí na rozhodnutí rodiny. Lze využít prostory komunitních, rodinných nebo mateřských center, kulturních domů nebo společenských místností jiných neziskových organizací. Místo konání musí poskytovat minimálně 2 oddělené místnosti, aby měla rodina nerušený prostor pro soukromý čas. Druhá místnost je určena ostatním účastníkům – především koordinátorovi a zadavateli RK (je-li jím osoba mimo rodinu) po dobu trvání soukromého času rodiny a případně členům rodiny, kteří se chtějí vzdálit (takové možnosti využívají především děti). S výběrem místa souvisí i časový rozsah setkání. RK lze pojmout velmi strukturovaně za přispění koordinátora či jako neformální déletrvající setkání rodiny. Zpravidla se koná během víkendů nebo v pátek odpoledne, tyto termíny zajišťují dosažení hojnější účasti členů rodiny. V praxi však mohou vzniknout obtíže s účastí zadavatele nebo odborníků. Ochota zúčastnit se RK může být u sociálních pracovníků OSPOD v těchto „neúředních hodinách“ snížena. I v případech, kdy se sociální pracovník chce konference účastnit mimo svoji pracovní dobu, nenachází podporu od vedení městského úřadu, které sociální pracovníky vnímá jako úředníky a účast na akci ve večerních hodinách či o víkendu neumožní. V tomto směru bude potřeba více času, trpělivého vysvětlování a vyjednávání.

Rodinné konference jsou jedinečné právě tím, že tvoří most mezi systémovým, úřednickým světem a živým, rodinným světem.

TIP

V argumentaci pro vyhovění přání rodiny uspořádat setkání v podvečer či o víkendu můžeme používat analogii se zdravotnickým prostředím, kde nemocným není také odmítána lékařská pomoc mimo běžnou pracovní dobu.

Důležitým tématem během přípravy rodiny je občerstvení. Za jeho zajištění je zodpovědná rodina. Jídlo obecně je vděčným průvodcem rodinného setkání napomáhajícím dobrému rozpoložení účastníků a snižování napětí mezi účastníky.

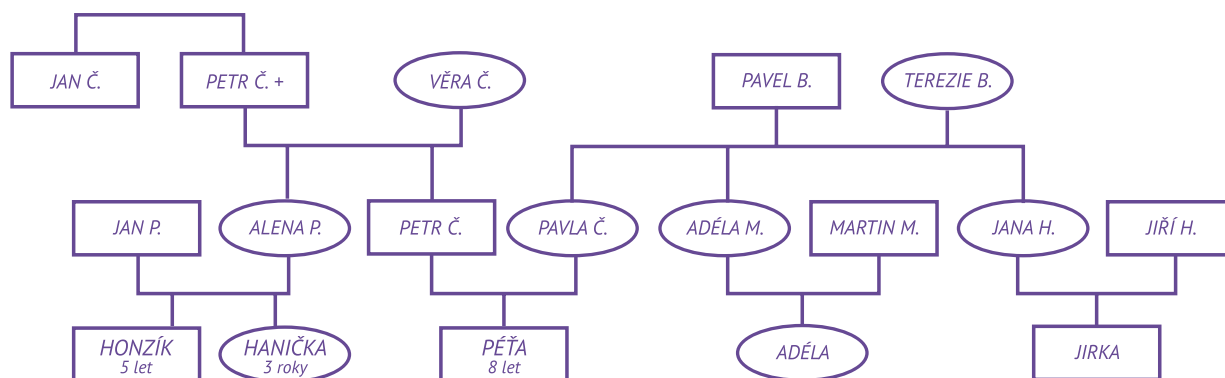
Závěrem je důležité nalézt vhodný způsob, jak rodinu pozvat. Při přípravách by měl koordinátor položit tyto otázky:

„Jak obvykle zvete hosty: dopisem, pohlednicí, telefonicky, nebo možná e-mailem?“

„Mohou se rodinní příslušníci pozvat vzájemně? Je v rodině někdo, kdo si to může vzít na starost?“

Nehledě na to, pro co se rodina rozhodne, koordinátor účastníky před konferencí vždy kontaktuje. Upřednostňuje se osobní kontakt. Telefonické pozvání je až na druhém místě a písemné pozvání bez předchozího kontaktu je nejméně vhodnou možností. Nedorozumění ohledně konference mohou být velmi nepříjemná. Proto musí koordinátor zajistit, aby všichni účastníci dostali pozvánku (příklad pozvánky viz příloha č. 4), na které je uvedeno datum, čas, místo a seznam pozvaných osob, včetně dětí. Na pozvánce je vhodné uvést i důvod setkání a otázku, na kterou bude rodina odpovídat.

Především dítě by mělo vědět, že se rodina a přátelé dobrovolně sejdou proto, aby společně našli nejlepší řešení jeho potíží či krizové situace rodiny, která dítě ohrožuje. Úkolem koordinátora je zajistit dostatečný okruh lidí. K získání co možná nejširšího počtu účastníků je dobré pomoci rodokmenu (viz obrázek č. 2) vytvořit přehlednou síť rodiny. Také děti se mohou do tvorby rodokmenu zapojit a dozvědět se více o své široké rodině. Koordinátor může využít svojí kreativitu a rodokmen společně zpracovat na velký papír nebo, pokud vidí ochotu, se může domluvit s rodinou, že rodokmen vypracuje do příštího setkání sama. Jednotliví členové mohou shromáždit potřebné informace a nejasnosti sdílet s dalšími lidmi v rodině a vyjasnit si některá sporná místa.

Obrázek č. 2: Rodokmen

11. 2. 2 Příprava dítěte na RK

Přípravě dítěte věnujeme zvláštní pozornost. Koordinátor se před RK setká s dítětem obvykle opakovaně, je důležité, aby dítě dostalo prostor dobře se vyjádřit a všemu správně porozumělo. Koordinátor využívá při přípravě dítěte svojí kreativitu, zvolí na setkání pro dítě příjemné místo, zapojuje ho do přípravy na RK formou hry a společné činnosti (tvorba rodokmenu, výroba pozvánek apod.) Dítě, přiměřeně jeho věku a rozumovým schopnostem, je středem plánování RK, samo může určit, koho na „své“ rodinné konferenci chce mít, co chce ostatním sdělit a co mají účastníci vyřešit (např. 15letá slečna žijící po rozvodu pouze s matkou selhává ve škole a má výchovné problémy. Byla by ráda, kdyby její rodina vyřešila vedle těch zásadních „dospěláckých“ problémů i otázku, jak dál chodit na kroužek volejbalu či jak se častěji vidět se psem, který žije s tátou). Koordinátor si společně s dítětem vyjasní tyto oblasti:

- zjišťuje, co dítě o připravované konferenci ví, jestli zná důvod
- koho chce dítě pozvat (vedle dítětem určených lidí se koordinátor dítěte zeptá i na osoby, které by bylo vhodné pozvat, zjišťuje reakce dítěte na jejich přítomnost)
- kdo bude podpůrnou osobou dítěte (ta by neměla na žádném setkání RK chybět; pouze v případech, kdy dítě či dospívající přítomnost této podpory přímo odmítá, koordinátor toto rozhodnutí respektuje; musí si být však jistý, že dítě či dospívající dobře rozumí tomu, k čemu by mu podpůrná osoba na setkání byla, a i přesto si

její účast nepřeje; dítě si podpůrnou osobu vybírá z okruhu rodiny či kamarádů; koordinátor pak připraví tuto osobu na to, že bude obhajovat zájmy dítěte zejména v průběhu soukromého času rodiny, pomáhat formulovat přání dítěte a řešit neočekávané události; v tomto smyslu koordinátor vysvětlí úlohu podpůrné osoby též dítěti)

- co dítě chce, aby na setkání zaznělo (citlivě, avšak otevřeně koordinátor s dítětem projedná, zda je nějaké téma, které by mělo na RK zaznít)

Některé děti odmítají účast jiného člena rodiny či naopak pozvaní lidé odmítají na setkání přijít. Zkušený koordinátor pak vede člověka k prozkoumání jeho důvodů, společně hledají možnosti, jak je překonat. Je však zároveň třeba dbát na hranici mezi povzbuzováním a nátlakem, který je v rámci RK nepřijatelný. Přesto koordinátor vždy působí na rodinu tak, aby její členové dali přednost zájmu dítěte před vlastními zájmy.

TIP

V praxi se osvědčilo společné vytváření pozvánek s dětmi, které pak mohou působit jako motivující prvek pro doposud nerozhodnuté pozvané osoby k účasti. Přiloží se k oficiální pozvánce, kterou obdrží všichni účastníci RK.

Výběr hudby a občerstvení

Koordinátor nabídne dítěti možnost výběru hudby a občerstvení. Zeptá se, zda si hudbu zajistí dítě samo, nebo ve spolupráci s koordinátorem. Přání týkající se konkrétního občerstvení nebo vyzdobení místnosti tlumočí koordinátor rodině.

Zasedací pořádek

Na závěr příprav je vhodné vypracovat s dítětem dle jeho přání zasedací pořádek na samotné setkání a posléze ho představit ostatním účastníkům.

11. 2. 3 Příprava ostatních účastníků

11. 2. 3. 1 Příprava podpůrné osoby dítěte

Přípravu podpůrné osoby dítěte na její roli zajišťuje koordinátor ještě před setkáním RK. Vysvětlí, že přichází na RK hájit zájmy dítěte, ne své vlastní. Že by se měla na dění kolem dívat očima dítěte a v případě, že by bylo dítěti něco nesrozumitelné či by jej vyřčená slova zraňovala (mířena k němu či jiným členům rodiny), pomůže dítěti se zorientovat nebo požádá přítomné o přiměřené jednání vůči dítěti. Tato osoba též předem zná názory a přání dítěte a buď je zprostředkuje účastníkům, nebo zajišťuje dítěti prostor pro jejich sdělování.

Podpůrná osoba má být citlivá vůči zájmům dítěte i v okamžiku přijímání návrhů řešení situace, zda jsou ku prospěchu dítěte, a dbá na to, aby mohlo dítě návrhy přiměřeně měnit či doplnit. Pokud setkání již celkově dítě příliš zatěžuje či je únavné, může usnadnit dítěti odchod z místnosti. Vždy je dobré si předem domluvit znamení, kterým dá dítě podpůrné osobě najevo, že se necítí dobře a potřebuje pomoci.

Přes veškeré snahy o teoretickou přípravu je základním klíčem k úspěchu víra v přirozené schopnosti a instinkt chránit dítě, zejména u účastníků z řad rodiny. Navíc pokud se vybraná osoba této role nezhostí dostatečně, většinou se probudí tato schopnost u některého z dalších členů rodiny a blízkých.

11. 2. 3. 2 Příprava odborníků

Koordinátor dále navštíví odborníky, kteří byli rodinou vybráni. Každý odborník je seznámen s principem RK a jeho rolí, která je pouze informativní, nejsou mu sdělovány konkrétní údaje o situaci v rodině. Je připraven na předpokládaný okruh dotazů, které mohou na setkání zaznít. Odborníci hovoří v úvodní části rodinné konference, jsou upozorněni na to, aby podali informace stručně a srozumitelně.

V případě nepřítomnosti osloveného odborníka je vhodné zajistit od něho obecné informace o dané problematice a požádat ho o možnost položení otázek po telefonu, přes skype nebo emailem.

11. 3 Krok 3 – Rodinné setkání

Samotné rodinné setkání probíhá ve 3 fázích, které spolu úzce souvisejí:

1. sdílení informací
2. soukromý čas rodiny
3. představení/přijetí plánu

Koordinátor je předsedou konference. Zajišťuje, aby byly splněny všechny podmínky a konference tak probíhala podle plánu. To neznamená, že koordinátor řeší úplně všechno, naopak. V průběhu rodinného setkání se koordinátor neustále ptá rodiny a její sítě, co chtějí dělat (do soukromé části ovšem nezasahuje ani nevstupuje, pokud není rodinou požádán o pomoc). Čím více úkolů a zodpovědnosti padne na rodinu, tím pravděpodobnější bude, že bude konferenci považovat za vlastní.

Před zahájením první fáze koordinátor ve spolupráci s rodinou připraví místnost v souladu s přáními, která rodina v průběhu příprav vyslovila. Rodina se usazuje vždy jako první (dle zasedacího pořádku vytvořeného dítětem), zbylá místa pak obsadí odborníci.

11. 3. 1 Sdílení informací

Koordinátor zahájí konferenci a zeptá se rodiny, zda chce také zahájit setkání podle svého přání (zvláštním slovem na úvod, jídlem, hudbou atd.). Přivítá účastníky a požádá o jejich představení a přiblížení svého vztahu k dítěti/rodině, poděkuje, že si účastníci udělali čas a zasedli v kruhu. Děti obvykle kolečko představování uzavírají, nebo mluví, když na ně přijde řada (nevyslovily-li přání představit se např. jako první). Pokud si dítě během přípravy na RK zvolilo osobu, která jej má podporovat, koordinátor ji představí a vysvětlí její roli. (Stejně tak provede i u osoby podporující dospělého účastníka, je-li přítomna.)

Poté následují informace organizační povahy (časový harmonogram včetně připomenutí třech fází rodinného setkání, umístění toalet, vyhrazené místo pro kuřáky apod.) a vysvětlení principu důvěrnosti. Koordinátor vyzve účastníky, aby podepsali prohlášení o mlčenlivosti, které je součástí prezenční listiny (viz příloha č. 5). V této chvíli je vhodné informovat účastníky, že na konci konference budou rozdány dotazníky hodnotící spokojenost s RK a všichni přítomní budou požádáni o jejich vyplnění.

Koordinátor vysvětlí pravidla RK, která může napsat na připravený flipchart. V praxi se osvědčilo mít pravidla již předem napsaná a vylepená na vhodném místě, aby je měli všichni účastníci na očích:

Děláme všechno proto, abychom pomohli dítěti. (Slovo dítě koordinátor nahradí jménem konkrétního dítěte, resp. dětí.)

Informace jsou důvěrné. Můžete říci např.: „Informace, které si na konferenci vyměníme, se týkají osob, pro něž se tato konference pořádá. Je velmi důležité, aby každý účastník mohl mluvit svobodně. Proto se musíme dohodnout na tom, že tyto informace jsou důvěrné. Souhlasíte?“

Respektujeme názory ostatních. Koordinátor může říci: „Je velmi pravděpodobné, že lidé mají na věc různé názory. To je v pořádku. Tyto rozdíly v názorech a náhledu na věc bychom měli přijímat. Dohodnuto?“

Každý má právo mluvit. Koordinátor může říci například: „Pro to, abychom vymysleli dobrý plán, je důležité, aby každý vyjádřil své pocity a myšlenky. Tedy všichni přítomní mají právo promluvit. To samozřejmě platí i pro děti. Souhlasíte?“

Koordinátor ještě sdělí rodině, že jejich porada může trvat tak dlouho, jak potřebují.

Následuje představení situace rodiny a důvodů, které vedly ke svolání RK, z čeho plyne ohrožení dítěte, v čem je vnímáno nebezpečí. Těto role se ujímá zadavatel. Připomene tak na začátku

konference její důvod a účel. Účastníky tyto informace nepřekvapí, protože s nimi byli seznámeni během přípravy. Pokud existuje podmínka, za které bude plán přijatelný, zadavatel ji zmíní spolu se zdůvodněním. Může znít např. takto: „Děti nesmí samy bez přítomnosti jiné osoby trávit čas u dědy, o kterém víme, že je fyzicky napadl.“ Je důležité, aby tuto podmínku znali účastníci již během příprav. Je velmi přínosné, aby z úst zadavatele zaznělo i to, co se rodině daří, aby ocenil rodinné účastníky za to, že se sešli a společně pomohli vyřešit složitou situaci dítěte. V tuto chvíli je vhodné, aby koordinátor zaznamenal základní otázku RK na flipchart. Také se zde mohou objevit otázky, které během přípravy vysloví děti nebo jiní účastníci a které chtějí vyřešit.

Pokud se některý člen rodinné sítě nemůže zúčastnit setkání a poslal písemně své stanovisko, předá koordinátor tento dopis rodině a požádá ji, aby vybrala někoho ze svého středu a ten vzkaz na začátku soukromého času rodiny přečetl.

Návrhy či námítky vůči členům rodiny, které přicházejí spolu s diskusí o řešení, koordinátor vhodným způsobem reflektuje, avšak požádá jejich autory, aby je využili až v soukromém čase rodiny. Stávající čas je totiž vyhrazen zodpovídání otázek, získávání informací či nabídek možných služeb od přítomných odborníků a je nezbytné tuto hranici udržet. V opačném případě se velmi snadno začne spouštět proces řešení situace, který na RK patří výhradně rodinnému kruhu. Za udržení této hranice je zodpovědný koordinátor. (Pokud se odborník nemůže setkání zúčastnit osobně, koordinátor zajistí rodinou požadované informace od odborníka před konáním RK v písemné formě a přečte je. Další možností je dohodnout s odborníkem telefonický kontakt v případě, že vyvstanou další otázky.)

Nejdůležitější je, aby rodina chápala, o čem se hovoří, a koordinátor to v této fázi musí zajistit. Lze tak učinit výslovným dotazem na rodinu poté, co byly poskytnuty všechny informace. „Máte nějaké dotazy? Je něco, co bychom měli vysvětlit? Rozumí všichni tomu, co bylo řečeno?“

Po vyjasnění všech okolností požádá koordinátor rodinu, aby v rodinném kruhu (během soukromého času rodiny) sestavila „plán rodiny“ na základě dané otázky, a přiblíží ostatní náležitosti, které má plán splňovat (stejně jako u pravidel RK je vhodné mít je předem zaznamenané na velkém archu papíru):

PLÁN RODINY

- odpovídá na danou otázku
- je pro dítě bezpečný
- úkoly jsou srozumitelné a konkrétní
- určuje, kdo úkoly provede
- určuje, do kdy jednotlivé kroky určený člověk vykoná
- obsahuje krizový scénář v případě nezdaru kroku stanoveného v „plánu rodiny“
- stanovuje, kdy a jak dojde ke zhodnocení celého plánu

Dále koordinátor požádá rodinu, aby určila ze svého středu člověka, který sepíše plán na připravený flipchart či papír, popř. přednese plán po soukromé části zadavateli.

Úspěšnost této fáze se přímo odráží v kvalitě následně zpracovaného plánu rodiny. Proto musí koordinátor velmi důkladně a srozumitelně vysvětlit, co se od rodiny žádá, co má plán obsahovat. Vhodné je se následně doptat, zda a jak tomu rodina rozuměla. Nebude-li rodině v tuto chvíli jasné, co, proč a jak má v následujících chvílích udělat, s kýženou podobou plánu nelze počítat.

V průběhu celé úvodní fáze je třeba zdůrazňovat, že jde o setkání rodiny pro dítě a že povahu setkání určuje sama rodina. Ze stejného důvodu i řešení jakýchkoli sporných bodů či nejasností koordinátor vyjednává s rodinou.

Předtím, než se účastníci rozejdou na přestávku, je vhodné, aby koordinátor stihl dát stručné instrukce ohledně plánu rodiny: „Tady na ten flipchart napište Kdo, Co, Kdy.“ Závěrem koordinátor popřeje rodině mnoho štěstí při tvorbě plánu.

Tato úvodní fáze trvá zpravidla 30–60 min. Následuje přestávka na občerstvení (nebo je jídlo podáváno až při soukromé části). Během přestávky nastává vhodná doba na přehrání dítětem či rodinou vybrané hudby (lze využít i čas před úvodní částí RK).

11. 3. 2 Soukromý čas rodiny

Soukromý čas rodiny tvoří nejdůležitější část setkání, v níž je rodině svěřena zodpovědnost a důvěra k vytvoření vlastního návrhu řešení situace. Na jednání zůstává pouze rodina a jí blízcí lidé.

Porada může trvat 1–2 hodiny nebo i déle, podle potřeby rodiny. Někdy ji rodina ukončuje velmi brzy, protože v období příprav na RK již začala o věci intenzivně diskutovat a problém již dílem vyřešila.

V oddělené místnosti zůstává koordinátor se zadavatelem (většinou pracovník OSPOD). Koordinátor je k dispozici rodině po celou dobu trvání soukromého času rodiny. V případě, že se diskuse nad plánem zadrhne a rodina si neví rady, může využít možnosti přivolat koordinátora. I zde pro něj platí zlaté pravidlo: „Zeptejte se rodiny!“ Vhodné je položit otázky typu: „Co myslíte, že bychom měli nyní udělat? Co potřebujete, aby se vám podařilo vypracovat plán?“ Koordinátor se drží své role, neradí, nenabízí řešení ani neprezentuje své názory! I zadavatel může být rodinou požádán o pomoc v případě nutnosti doplňujících informací. Nikdy však nevstupuje do místnosti určené rodině z vlastního popudu! Dotazy mu lze po předchozí domluvě položit i telefonicky, je-li dočasně po dobu trvání soukromého času rodiny vzdálen.

Nežřídká jsou z porady slyšet zvýšené hlasy a hádky, které však záhy utichají a přecházejí v konstruktivní hovor. Lidé si občas vycházejí zakouřit, na toaletu nebo se žádostí o pomoc.

TIP

Během soukromého času rodiny často opouští místnost děti, pro které je debata příliš dlouhá, nebo tam už nechtějí být. Pro takové případy je vhodné zajištění hraček (jejich výběr s nimi může dohodnout koordinátor během přípravy na RK a pověřit přímo dítě či rodiče, aby je vzali s sebou) i osoby na hlídání dětí (dobrovolník z rodiny či neziskové organizace, která se podílí na realizaci RK).

Na většině setkání plán vznikne, občas se však rodině nepodaří plán vytvořit. Na jedné z prvních konferencí v Nizozemsku se ukázalo, že čas určený na poradu byl příliš krátký. V pozdních hodinách se koordinátor zeptal rodiny: „Co myslíte, že bychom měli nyní udělat?“ Rodina se rozhodla pokračovat v konferenci za dva dny. Někdy rodina žádala o nové setkání, jakmile si odpočinula. Úkolem koordinátora je požádat rodinu, aby se na novém termínu dohodla ihned. Ve výjimečných případech se plán nepodaří vymyslet vůbec. Nelze však hovořit o neúspěchu RK. Pro některé rodiny (a zejména děti) může být samotné setkání splněným účelem.

11. 3. 3 Představení/přijetí plánu

Po vytvoření plánu rodina přizve koordinátora zpět a společně navržený plán procházejí. Je důležité, aby koordinátor věnoval představení plánu dostatek pozornosti, i když mohou být účastníci již unaveni. Cílem této části je co nejpřesněji zformulovat plán (v souladu s přáním rodiny!).

Koordinátor prochází s rodinou plán bod po bodu a může ho rodině pomoci upřesňovat, aby byl konkrétní a termínovaný. Do znění ani obsahu plánu koordinátor nezasahuje, ponechává ho v autentické podobě. Pouze pokud je třeba doplnit či upřesnit sepsané úkoly, zeptá se rodiny, jak by toto řešila. Např.: „Jak se babička dozví, že Maruška s ní chce jít do školy? Maminka zavolá babičce večer před tím.“

Obsah plánu:

- pokud tak rodina ještě neučinila, požádá koordinátor rodinu, aby zapsala plán na velký arch papíru či flipchart tak, aby si jej rodina mohla přečíst
- koordinátor nepoužívá vlastní slova, mluví jazykem rodiny
- nabídne rodině vytvoření pojistky plánu – tzn. co kdo udělá v momentě, kdyby se plán neplnil (komu zavolá, koho osloví)
- prověří, zda si za plánem napsaným na velkém archu papíru stojí celá rodina, a pokud jsou přítomny děti, zeptá se také jich

TIP

Je vhodné zajistit, aby se plán napsal na flipchart za přítomnosti všech účastníků. Později nesmí vzniknout pochybnosti o tom, jaký plán vlastně byl. I když si to již rodina napsala předem na papír, je vždy dobré přepsat plán na velký arch, aby jej všichni viděli.

Koordinátor dále stanoví datum zaslání plánu, aby všichni přítomní věděli, kdy jej obdrží.

Přijetí plánu rodiny

Jde-li o situaci, kdy je rodina v evidenci OSPOD, je do místnosti konference pozván sociální pracovník a požádán, aby plán schválil. Plán mu opět představí někdo z rodiny. Zadavatel může klást dotazy pro upřesnění, ale plán by neměl nijak zásadně měnit. Předem domluvenou podmínkou je, že zadavatel přijme plán rodiny bezpodmínečně, tak jak jej rodina vytvořila, ledaže by se ukázalo, že plán představuje riziko pro děti, odporuje zákonům nebo nesplňuje minimální podmínku formulovanou na začátku konference. S přijatým plánem je nutné dále pracovat, možné je např. jeho zapracování do individuálního plánu ochrany dítěte (IPOD).

V případě, že konferenci poptal někdo z rodinné sítě a sociální pracovník není přítomen, koordinátor ocení rodinu, že vytvořila plán, a povzbudí ji k jeho realizaci. V tomto případě plán neschvaluje žádná autorita, plán patří rodině a ta společně pracuje na jeho naplnění.

Na důkaz a zdůraznění toho, že s plánem všichni souhlasí, požádá koordinátor přítomné, aby plán na flipchartový papír podepsali. Plán i s podpisy koordinátor na místě vyfotí, tento snímek později přiloží k přepsanému plánu (k přepisu slouží formulář viz příloha č. 6) a rozešle všem účastníkům. Může se stát, že osoba nebo osoby, pro které se konference koná, si budou chtít originální plán ponechat. Koordinátor se zeptá, zda by o to měli zájem.

Zhodnocení

Po přijetí plánu se koordinátor postará o závěrečná opatření:

- zeptá se, jak proběhne kontrola realizace plánu a kdo ji provede
- zeptá se, kdy bude zhodnocení provedeno, kdo se ho zúčastní a kdo setkání zorganizuje
- vysvětlí, že se tohoto zhodnocení nebude účastnit (obvykle zhodnocení proběhne na setkání části rodiny a pracovníka OSPOD)
- zeptá se aktivního člena rodinné konference, zda mu může za měsíc zavolat a zeptat se, jak se daří plán naplňovat
- sdělí účastníkům, že plán sepiše a každý, kdo se konference účastnil, dostane do dvou pracovních dnů kopii

11. 3. 4 Hodnocení RK účastníky

Koordinátor vysvětlí, že organizace zajišťující RK si velmi cení informací o tom, jak účastníci konferenci prožili. Tato zpětná vazba je užitečná při zlepšování RK. Koordinátor rozdá hodnotící dotazník (viz příloha č. 7) s obálkou. Účastníci jej v ideálním případě vyplní hned a předají zpět v uzavřené obálce. Mohou si jej také vzít domů a zaslat poštou (v takovém případě se výrazně snižuje procento návratnosti dotazníků). Poštovné hradí příjemce. Formulář existuje také pro děti (viz příloha č. 8). Děti jeho vyplňování většinou baví, přičemž někdy musí požádat o pomoc podpůrnou osobu. Odborník, který podával s rodinou návrh (většinou pracovník OSPOD), formulář také vyplňuje (viz příloha č. 9). Pokud z konference odejde dříve, koordinátor zajistí, aby formulář včas dostal.

Koordinátor poděkuje na závěr účastníkům za spolupráci a aktivní účast a popřeje všem šťastnou cestu domů.

12 PO KONFERENCI – REALIZACE PLÁNU

Pro některé rodiny i odborníky je po absolvování konference obtížné začít plán skutečně realizovat. Odstup jednoho měsíce představuje důležitý mezník.

Koordinátor proto po čtyřech týdnech, podle dohody, telefonuje, aby zjistil, jak pokračuje realizace plánu. Zavolá aktivnímu členu rodinné konference, např. tomu, kdo představoval plán, kdo je uveden, že se zapojí, pokud bude třeba provést v plánu změnu, kdo se během přípravy ukázal jako rodinný organizátor apod.

Tento telefonát slouží pouze k motivaci rodiny, aby pokračovala v naplňování svého rozhodnutí, ne-slouží k zjišťování skutečného stavu. Informace, které koordinátor získá, není třeba dokumentovat, nejsou určeny k výzkumu. Pokud se plán nenaplní, povzbudí v jeho dodržení nebo např. k využití pojistky plánu, případně k oslovení sociální pracovnice.

V pilotním projektu MPSV administrátor požádal po třech měsících pracovníka OSPOD, aby vyplnil příslušný formulář a zhodnotil rodinnou konferenci ze svého pohledu a odstupu čtvrtletí (viz příloha č. 10). Tento postup se doporučuje dodržovat i v budoucnu.

13 PŘEHLED HLAVNÍCH RIZIK

Při rozhodování, zda přistoupit k realizaci RK, je třeba zvážit poměr sil a bezpečnost. Rodina včetně odborníků může mít pochybnosti u následujících situací:

Násilí v rodině a RK

Při plánování RK musíme mít na paměti, že na pozadí aktuální situace, která dítě ohrožuje, se může odehrávat domácí násilí. V takových případech je nezbytné, aby administrátor spolu se zadavatelem zvážil, zda vůbec RK pořádat, a pokud ano, koho na ni přizvat a jak zajistit bezpečí v přípravě, v průběhu RK, ale i po skončení setkání. Postupy, jak rozhodnout o vhodnosti, či nevhodnosti svolat RK v případech domácího násilí, nabízí např. Lucy S. Carter v metodice Rodinné konference v případech domácího násilí – průvodce praxí (Carter, 2003). Pro plné porozumění textu je třeba dodat, že pojetí RK v tomto dokumentu se více blíží případové konferenci, tedy bez možnosti využití soukromého času rodiny. Přesto mnohá doporučení jsou užitečná i pro přípravu a vedení konference rodinné.

Zranitelní účastníci

Některí účastníci jsou při konferenci ohroženější než jiní. Koordinátor by to měl mít na paměti. Když se lidé nepřestanou bát, konference se nezúčastní a ta se odehraje bez jejich pomoci. Pokud se nedostaví, neprojdou příslušným procesem a nebudou se podílet na řešení. Koordinátoři bedlivě sledují náznaky zneužívání, násilí, vydírání a panování nad někým jiným. Zranitelný partner je (v manželství) ten, komu je nebo bylo vyhrožováno. Strach může mít také zneužívající partner, který se obává názoru a zlosti ostatních účastníků, kteří se dozví, co všechno se dělo. Důvodem strachu účastníka z RK může také být skutečnost, že se stydí – za něco, co se stalo nebo co se ostatní dozvědí. Zkušenosti koordinátoři umí tyto okolnosti velmi dobře vycítit a naleznou spolu se zranitelnými účastníky řešení. K mapování situace slouží zejména otázka v průběhu příprav účastníků: „Je něco, čeho se na setkání obáváte?“ I dospělí účastníci může doprovázet podpůrná osoba. Nepředkládejte řešení. Nejprve se ptejte a nic nenavrhněte, dokud se vám to nebude zdát nutné: „Často se stává, že požádáme o pomoc rodinného příslušníka nebo dobrého kamaráda. Šlo by to?“

Důležité je, aby koordinátor prosazoval bezpečnost: „Co je nezbytné k tomu, abyste přišli na rodinnou konferenci? Co by vám to ulehčilo?“

Obvykle je vhodné nalézt někoho, kdo bude poskytovat podporu: „Bude tam někdo, komu můžete věřit? Požádal byste tuto osobu o pomoc?“

Konflikty v rodině

Vážnou, ale i velmi častou překážkou k uspokojivému vyřešení situace dítěte jsou názorové střety či neshody v širší rodině. Vzájemná nevraživost je po léta budovaná a nezřídka je i jedním z důvodů současné vyostřené situace dítěte. V takovém případě je třeba věnovat se přípravě déle. Jak v průběhu příprav, tak při samotném setkání RK pracovníci rodině důrazně připomínají hlavní a jediný důvod setkání, kterým je jejich pomoc dítěti. Přesvědčují a povzbuzují rodinu, aby tomuto záměru podřídila i své jednání. Pokud se v průběhu samotného setkání RK nemohou jednotlivé strany na společném řešení dohodnout, o to víc je třeba naslouchat názoru dítěte. V případě přetrvávajícího vyhrcovaného konfliktu ve výjimečných případech, kdy se některý člen rodiny projevuje velmi destruktivně a zásadním způsobem by mařil žádoucí řešení situace dítěte již během přípravy RK, lze po konzultaci s administrátorem a po poradě s ostatními členy rodiny vyloučit dotyčného ze seznamu pozvaných. Takto vyloučená osoba dostane příležitost vyjádřit se jinak: dopisem, prostřednictvím audia/video nebo přes třetí osobu.

Nastat může též situace opačná, v níž osoba, která hraje či může hrát velmi důležitou roli v „plánu rodiny“, není zbytkem rodiny na RK přizvána. I v takovém případě je nejmocnější zbraní vyjednávání a neustálé zdůrazňování, že toto setkání svoláváme kvůli dítěti, ne dospělým. Koordinátor může použít vysvětlení, že cílem plánovaného setkání není napravovat vztahy mezi dospělými, nýbrž posílení vztahu dospělých k dítěti (rodiče mohou být dobrými rodiči, i když nefungují jako partneři).

Dominantní rodinný příslušník

Pokud se v rámci rodiny někdo necítí příliš silný, je nutné mu zajistit někoho, kdo ho bude podporovat. Takový člověk se téměř vždy najde. Všichni rodinní příslušníci jsou navíc připraveni podílet se na řešení, protože vědí, že jde o budoucnost. V době příprav se může stát, že osoba nebo rodina nebude schopna zapomenout na staré křivdy nebo bude chtít vyjádřit vztek a zklamání. Koordinátor se jich zeptá, zda jsou schopni přispět také něčím pozitivním, a vede rodinu k tomu, aby obrátila svoji pozornost k řešení situace dětí.

Přítomnost stalkingu v rodině

Uspořádání rodinné konference, na které by hlavním problémem byl stalking (tedy úmyslné pronásledování a obtěžování jedné osoby druhou, projevující se dlouhodobým sledováním aktivit určité osoby a sběrem informací o ní či jejích blízkých), se obecně nedoporučuje. Problém je příliš složitý: hrozí, že pronásledující osoba nebude dodržovat uzavřené dohody a nelze vůči ní rozumně argumentovat.

Je však možné uspořádat konferenci o budoucnosti dětí nebo o kontaktu dětí s pronásledujícím rodičem. Je důležité dodržovat dříve uložená omezení (např. soudní předběžné opatření nebo dohoda o navštěvování). RK se nesmí pořádat v žádné oblasti, která je stalkerovi zakázána, ani v době, kdy mu není povolen kontakt. Rodinná konference se musí konat v rámci předem stanovených omezení. Jestliže se RK týká kontaktu s druhým rodičem, může být úspěšná, zejména pokud je rodina stalkera ochotna zúčastnit se (například nabídne možnosti kontaktu, chrání děti, vystupuje jako zprostředkovatel mezi dítětem a druhým rodičem).

Rodinné konference po rozvodu

O RK je běžně žádáno po rozvodu. Často existuje napětí kolem domluv o navštěvování dětí. Obvykle dochází ke střetu zájmů a každá rodina drží se svou „stranou“. Koordinátor tak musí vynaložit velké úsilí pro nalezení „zprostředkovatelů“, lidí, kteří jsou přijímáni oběma stranami konfliktu.

Úkolem koordinátora je zajistit, aby kruh byl v rovnováze, aby bylo dodrženo dostatečné a poměrné zastoupení pro oba rodiče, a pokusit se zajistit, aby všichni sledovali společný cíl: lepší situaci dětí a konec hádek.

Níže uvedené tipy vycházejí ze zkušeností administrátorů a koordinátorů s touto problematikou:

- Na rodinné konferenci musí být alespoň jeden člověk, kterého obě strany respektují a kdo dokáže spojovat lidi. Koordinátor musí takovou osobu nalézt.
- Koordinátor vede rodinu, aby nikdo neustále neopakoval negativní poznámky o druhé straně, naopak se pokusí navodit pozitivní pohled na budoucí plán, projevuje zájem o cíl, kterého chtějí strany dosáhnout.

- Je dobré zdůraznit možný přínos pro účastníky. Koordinátor může říct: „Plán nemůžete vymyslet sami, potřebujete k tomu ostatní.“
- Koordinátor používá vlastní slova účastníků.
- Při přípravě je vhodné postupovat zvláště pomalu a opatrně. Raději: „Zjišťujeme, jestli...“ nebo „Možná bychom mohli zorganizovat rodinné setkání...“ než „Jsem tady, abychom uspořádali konferenci.“ Koordinátor postupuje zvolna, jen s jednou osobou a ptá se: „Kdo má vliv, kdo by vám pomohl dosáhnout cíle?“

V těchto případech jsou krajně důležité podporující osoby.

- Je dobré zjistit, komu rodina dříve věřila.
- Děti mají velkou moc. Profitují z udržování stran pohromadě. Zeptejte se dětí, co by mohly a co chtějí udělat (např. napsat něco pro konferenci).
- Je potřeba dbát na to, aby nebyl v procesu vynechán žádný krok. Na RK není obvykle potřeba spěchat, je dobré nechat si dostatek času na zajištění co nejširšího okruhu lidí.
- Před zahájením RK koordinátor ještě jednou s každým účastníkem prověřuje, zda bude na rodinné konferenci schopen říct svůj názor.
- Zasedací pořádek na těchto RK může být ještě důležitější než na jiných konferencích.
- Zvláštní pozornost je také třeba věnovat „pořadí vystupování“.
- A nakonec, jak platí pro každou přípravu a konferenci: je potřeba, aby koordinátor zůstal nestranný, nezávislý, nepřikláněl se na ničí stranu a nesoudil.

Nedostatečně vytvořený plán

Někdy mohou pracovníci zapochybovat o dostatečnosti navrhovaných řešení. Základním doporučením je respektovat vytvořený plán i přes mírné obavy o jeho vhodnost či budoucí úspěšnost. Důvěra odborníků ve schopnosti a dovednosti rodiny sama o sobě rodině výrazně napomáhá ke zvládnutí nesnadného úkolu. Také důkladnou přípravou rodiny zvyšujeme šanci na zrod kvalitního plánu.

Pokud přece jen pochybujeme o kvalitě vytvořeného plánu, je vhodné vyvážit případné nedostatky za pomoci dojednaných služeb a jiných zdrojů podpory. Nezapomínejme ani na možnost následného přehodnocení, jehož termín můžeme domluvit s ohledem na míru našich obav.

V případě vážnějších obav o vhodnost návrhů řešení je třeba důkladně vysvětlit rodině, z čeho tyto názory pracovníků pramení, a to vždy výhradně ve vztahu k bezpečí dítěte. Společně s rodinou pak dopracovat nebo částečně přepracovat navržená opatření.

Plán jako celek není možné přijmout pouze v případě, že by vážně ohrožoval bezpečí a další potřeby dítěte, nebo by byl v rozporu s platnou legislativou. Pak je třeba pod vedením koordinátora dojednat mezi rodinou a zadavatelem plán náhradní, tedy vytvořený odborníky.

Pokud se odborníci obávají, že by se mohl plán ubírat směrem, který by rozhodně nepodpořili, např. návrh předání dítěte do péče strýce, který jej dříve zneužíval, stanoví ještě před setkáním jednoznačná omezení budoucího plánu. Na druhou stranu můžeme rodině většinou důvěřovat v tom, že taková omezení sama rozezná nejlépe, neboť rodina nejlépe ví, kdo v ní představuje rizikové osoby.

Nedostatečně vyjasněný záměr RK

Pro úspěch RK je nezbytné, aby všichni účastníci znali podrobnosti o situaci dítěte a jeho možném budoucím vývoji. Někdy pracovníci OSPOD rodině všechny okolnosti dostatečně jasně nevysvětlí či přímo zatají jimi zamýšlené kroky, např. umístění dítěte mimo rodinu. Nejednoznačným vyjádřením tohoto východiska pro další plánování je tak rodina vystavena marné práci vytváření plánu, který nebude přijat. Řešením může být předání přímého, pravdivého, srozumitelného a citlivého zadání rodině. Rodina nesmí mít méně potřebných informací než pracovníci (např. v situaci, kdy pracovník OSPOD zamýšlí podat trestní oznámení na týrání svěřené osoby a na úrovni RK by se jednalo o setrvání v její péči), rodina nesmí být ani uváděna v omyl. V případě, kdy je tato zásadní otázka, tedy místo pobytu dítěte, stále otevřena, je možné požádat rodinu o vypracování dvou plánů podle umístění dítěte. To s sebou samozřejmě přináší zvýšenou zátěž na rodinu, proto tento postup musí být řádně odůvodněn.

Vytvořený plán není plněn

K úspěšnosti procesu RK, tak jako každého plánování, patří vytvořený „plán rodiny“ také realizovat. Za kontrolu naplňování úkolů jednotlivých aktérů je zodpovědný zadavatel, stejně tak jako za posouzení, zda kroky vedly ke zlepšení situace dítěte. Jak na své závazky, tak na odpovědnost by všichni účastníci neměli zapomínat.

Předčasné ukončení RK

Jak již bylo zmíněno výše, v ojedinělých případech může dojít k předčasnému ukončení setkání RK. Děje se tak zejména v případě fyzického či výrazného slovního napadení některého z účastníků.

Případné ukončení je třeba vyhodnotit z pohledu bezpečí každého z účastníků, především dítěte a nové setkání koordinátor svolává, jen pokud skýtá pro vytvoření plánu naději. K tomu je třeba případně upravit podmínky např. vyloučením účastníka, který se projevuje agresivně.

**Nade všechna doporučení, jak čelit případným úskalím RK, přichází to základní ve znění:
Věnovat dostatečnou péči přípravě!**

KAZUISTIKA: Nikola

Uspořádání rodinné konference nabídla sociální pracovnice městského úřadu Lence ve chvíli, kdy jí za měsíc měl vypršet dvouletý trest odnětí svobody. Lenka je matka dvou dětí, v době, kdy nastupovala do vězení, byly obě její dcery ještě nezletilé. Starší dcera je dnes plnoletá, mladší Nikole je 16 let. Obě žijí v současné době u bývalého přítele Lenky, který se jich po nástupu matky do vězení ujal. Nikola je stále u něho v pěstounské péči.

Lenka je odhodlaná změnit svůj život, najít si zaměstnání a zajistit si bydlení, aby mohla být co nejdříve zase se svými dcerami a žily opět jako rodina. Obává se však, jak vše zvládne sama, neví, jestli se jí podaří znovu začít normálně žít. Ve vězení měla dost času na přemýšlení, mrzí ji, že přišla o dva roky života, kdy nemohla být s těmi, které má ráda.

Sociální pracovnice jí vysvětlila, že právě na rodinné konferenci by mohla s lidmi, kterým na jejích dcerách záleží, naplánovat jejich společnou budoucnost, a podpořila ji, aby tuto možnost využila. Lenka nakonec souhlasila, přestože se styděla za své selhání a měla obavy, že nikdo se s ní již nebude chtít potkat, že jí už nikdo nevěří.

Když byla Lenka z vězení propuštěna, sešla se s koordinátorkou rodinné konference a společně začaly organizovat setkání rodiny a jejích přátel. Někteří členové rodiny se nechtěli účastnit, nevěřili již Lence, která v minulosti zklamala jejich důvěru. Koordinátorka působila jako prostředník při vyjednávání, vysvětlila rodině princip konference a podporovala jednotlivé členy, aby na setkání přijeli a společně naplánovali, jak zajistit návrat Nikoly k matce.

Otec Lenky, dědeček Nikoly již delší dobu s dcerou nemluvil. Těžce nesl, že byla vězněná, zklamala jeho důvěru, proto zprvu rezolutně odmítal se s Lenkou potkat. Pro všechny bylo velkým překvapením, že nakonec na rodinnou konferenci přijel, ačkoliv žije na Slovensku a musel překonat vzdálenost přes 500 km. Dědeček se rozhodl přijet podpořit své vnučky a dokázal překonat své negativní emoce a zklamání z chování své dcery.

Na setkání byl přítomen i pěstoun Nikoly, jeho nová partnerka, přišla také rodinná přítelkyně se svým partnerem a Nikola si pozvala jako oporu svoji kamarádku.

Také bratr Lenky se chtěl rodinného setkání zúčastnit, ale v té době pracoval v Německu a nemohl přijet. Koordinátorka s rodinou vyjednala, že strýc Nikoly může být přítomen pomocí moderní technologie přes Skype. Pokud bychom měli možnost prohlédnout si fotografie z rodinného setkání, naskytl by se nám úsměvný pohled, kdy na židlích v kruhu sedí 11 lidí a 1 počítač. Strýc mohl alespoň takto na dálku být s ostatními přítomen a zapojit se do rozhodování o tom, jak nejvíce pomoci Nikole a její sestře.

Rodina a přátelé dokázali společně v klidu sestavit plán, který obsahoval konkrétní kroky, které se týkaly shánění zaměstnání a bydlení pro Lenku a naplánování přechodu dcer k matce. Do konce školního roku zbývaly 3 měsíce, proto se rodina i dívky shodly na tom, že obě ukončí školní rok ještě u pěstouna a k matce budou jezdit o víkendech, aby si zase na sebe zvykly.

Lenka i její dcery odcházely z rodinné konference posíleny vědomím, že na problémy již nejsou samy, a měly promyšlený a sepsaný jasný plán, který povede k tomu, aby zase mohly žít jako dřív.

PŘÍBĚH

ZÁVĚR

Rodinné konference otvírají otázky související s naší současnou praxí sociální práce – např. zásahy státu do rodiny, míra důvěry a respektu k rodině, kdo má právo o rodině rozhodovat, jak rodinu zplnomocňovat, nakolik jsme ochotni učit se novému partnerskému přístupu apod.

Především vyvstává otázka, nakolik má být dítě vtaženo do rozhodování o sobě samém. Zapojování dětí do rozhodování je v naší zemi na nízké úrovni. Setkáváme se tedy poměrně často ze strany odborníků s problematizováním přítomnosti dětí na rodinné konferenci. Stále není běžnou praxí s dětmi o jejich situaci hovořit, nebo se to děje nevhodným způsobem, který není přizpůsoben jejich věku. Zapojování dětí do rozhodovacích procesů je v praxi potřeba měnit, s dětmi více hovořit, naslouchat jejich přáním. Rodinné konference jsou velkou příležitostí, jak změny zavádět.

Pro rozvoj rodinných konferencí je potřeba změny přemýšlení nejen v sociální oblasti, ale v celé společnosti tak, aby rodiny dostaly možnost rozhodovat o svých starostech samy.

Přáli bychom si, aby se z rodinných konferencí nestala jen ojediněle používaná metoda, jak tomu doposud je, ale abychom se posunuli ve vnímání rodinných konferencí tak, že v nich bude odborná i laická veřejnost spatřovat přístup, na který má právo každá rodina prožívající závažnou situaci. Přenechme opravdu tento rozhodovací proces rodinám, vždyť ony jsou skutečnými odborníky na svůj život. Naším úkolem je umožnit jim setkat se v co nejširším okruhu lidí, kteří mohou pomoci vytvořit dětem bezpečné prostředí a vhodné podmínky.

Pokud přijmeme myšlenku, že rodina má právo vyřešit svoji situaci nejdříve svými silami, najít svůj způsob řešení, pak jsou rodinné konference vhodné pro všechny rodiny, které tuto nabídku využít chtějí. Je potřeba, aby rodinná konference předcházela všem dalším způsobům řešení, aby to byla první možnost, která sociálního pracovníka napadne.

Rodinná konference nabízí rodině, aby spolu se svými blízkými, s dítětem samotným a za podpory odborníků navrhla postup řešení složité situace dítěte. Právo a možnost rozhodovat o situaci dítěte po svém a vytvořit pro něj vhodné podmínky předpokládá víru pracovníků v nalezení řešení rodinou. A právě toto důvěřování ve schopnosti rodiny, víra v nenahraditelný význam rodiny v životě dítěte a upřednostnění názoru či rozhodnutí jejich členů bude asi nejtěžším úkolem pracovníků provázejících rodinu celým procesem. Útěchou nám může být skutečnost, že podle zahraničních zkušeností nejsme v obavách o tuto „výměnu rolí“ sami. Odměna pak může přicházet v podobě posílené a sebevědomé rodiny schopné postarat se o své děti.

NÁVRH TEXTU LETÁKU PRO RODINY

RODINNÁ KONFERENCE

NAŠE RODINA, NAŠE PROBLÉMY, NAŠE ŘEŠENÍ

Každá rodina občas prochází složitým obdobím, během kterého obvykle trpí nejvíce děti.

Pokud jsou však problémy v rodině závažné nebo dlouhodobé, mohou být pro děti ohrožující. Možná právě řešíte některé tyto otázky: jak zvládnout náročnou výchovu dítěte či jeho obtíže ve škole, jak zkontaktovat vaše dítě v náhradní péči, jak řešit ekonomické a bytové problémy rodiny nebo partnerské neshody, které vážně zasahují do prospívání vašich dětí. Mnohé problémy se dají snadněji zvládnout s pomocí příbuzných a blízkých, s některými mohou pomoci odborníci, jako je psycholog, sociální pracovník, lékař nebo učitel. O pomoc blízkých a odborníků je však často těžké si říct a právě s tím pomůže rodinná konference.

CO JE TO RODINNÁ KONFERENCE?

Rodinná konference je setkání s vašimi blízkými, na kterém můžete společně vymyslet řešení situace vašeho dítěte. Využijete to nejpřirozenější – sílu, možnosti, znalosti a pomoc celé rodiny, přátel a dalších pro vás důležitých osob. Rodinnou konferenci vám pomůže zorganizovat nezávislý koordinátor. Není zaměstnancem orgánu sociálně-právní ochrany dětí ani jiné sociální služby. Nebude do vašeho řešení zasahovat, protože jeho úkolem je pomoci vám vytvořit prostor pro setkání s vašimi blízkými.

K ČEMU JE RODINNÁ KONFERENCE DOBRÁ?

- najdete pomoc u příbuzných, přátel a s vaším souhlasem i odborníků, o které jste dříve nevěděli
- zjistíte, že na problémy nejste sami
- naleznete vlastní řešení, jak ochránit své dítě
- máte možnost plně rozhodnout o budoucnosti svého dítěte a rodiny
- vaše dítě může říct své názory a ty budou respektovány
- o situaci nebude rozhodnuto soudní cestou, pokud se vám podaří vaše řešení uskutečnit

JAK RODINNÁ KONFERENCE PROBÍHÁ?

Příprava rodinné konference

Poté, co jste souhlasili s nabídkou uspořádání rodinné konference, vás navštíví koordinátor. Bude vám pomáhat při organizaci a svolání rodinného setkání. Probere s vámi vše potřebné, setká se s lidmi, které chcete na setkání pozvat. Zeptá se na názor a přání vašeho dítěte.

Průběh samotného setkání

Na setkání vás nejprve pozvaní odborníci seznámí s informacemi, které vám mohou pomoci při hledání řešení. Pokud budete chtít, můžete je požádat i o nabídku jejich služeb. Zeptáte se na všechno, co potřebujete vědět.

Poté se všichni pracovníci z místnosti vzdálí. Přichází čas jen pro vás, vaše blízké a přátele. Společně se radíte a z vašich nápadů vytváříte svůj PLÁN, kde je jasné, co, kdo, kdy a dokdy má udělat. Koordinátor je v dosahu, můžete ho kdykoli zavolat a požádat o radu.

Až budete hotovi, koordinátor přizve pracovníka orgánu sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD), aby váš plán po jeho představení schválil.

Máte v ruce PLÁN řešení situace vašeho dítěte. Pokud všichni udělají maximum, podaří se vám obnovit bezpečný svět pro vaše dítě.

NÁVRH TEXTU LETÁKU PRO PRACOVNÍKY OSPOD

RODINNÉ KONFERENCE – nový přístup v sociální práci s ohroženou rodinou plně respektující a podporující samostatné rozhodování rodiny

Je zcela přirozené, že se s nově ověřovaným přístupem sociální práce objevují v českém prostředí také pocity nejistoty. Vaše role pracovníků OSPOD je při zavádění rodinných konferencí nezastupitelná, můžete ale stát v souvislosti s rodinnými konferencemi před nelehkým úkolem. Kterým rodinám vlastně uspořádání rodinné konference navrhnout? Co nového tento přístup přináší?

Rodinná konference (RK) je setkání rodiny a dalších osob (příbuzní, sousedé, přátelé, zástupci komunity) s cílem společně najít řešení problému tak, aby bylo zajištěno bezpečí dítěte a posílily se kompetence členů rodiny.

Pojetí (RK) se nejvíce přibližuje případovým konferencím, přesto se zásadně liší v kladení důrazu na rozhodování rodiny. Zvyšuje míru zapojení a odpovědnosti rodiny. Otvírá se tak možnost řešit problémy přirozenou cestou, citlivou k potřebám dítěte. Přístup vychází z předpokladu, že rodina má obrovský potenciál a je schopna sama najít řešení své situace s aktivním nasazením všech jejích členů. Nabízí rodině, aby spolu se svými blízkými, s dítětem samotným a za podpory odborníků navrhla postup zvládnutí složité situace dítěte.

KOMU A KDY RK NABÍDNOUT?

V obecné rovině se dá přístup rodinných konferencí nabídnout všem rodinám, které potřebují vyřešit složitou situaci, která se závažně dotýká jejich dětí a ohrožuje je. V některých situacích však rodiny mohou být více motivované tuto nabídku využít:

- ekonomické a bytové problémy rodiny, které vážně ohrožují prospívání dítěte
- zanedbávání péče o dítě
- obtíže dítěte ve škole
- výchovné obtíže včetně trestné činnosti dítěte
- odstěhování jednoho z rodičů a úprava poměrů nezletilých dětí
- porozvodové neshody, které zasahují do prospívání dítěte
- dítě akutně umístěné mimo rodinu na základě předběžného opatření
- dítě s nařízenou ústavní výchovou – úprava kontaktu s rodinou, návrat do rodiny
- děti v náhradní rodinné péči – úprava kontaktu s vlastní rodinou, podpora pěstounů ze strany jejich širší rodiny a blízkých, podpora školního prospívání aj.
- zachování kontaktu rodiny a dítěte žijícího mimo ni apod.

PROCES RK

1. Podnět ke svolání RK – dává zadavatel, tedy zejména pracovník OSPOD, který po získání souhlasu od vytipované rodiny (formou motivačního pohovoru o účelu a průběhu RK) zpracuje Žádost o rodinnou konferenci (obsahující základní otázku, na kterou bude rodina hledat odpověď) a zkontaktuje administrátora, který pověří koordinátora přípravou RK.

2. Příprava účastníků – koordinátor navštíví každého z budoucích účastníků konference včetně dětí, vysvětlí důvody pro uspořádání RK a dojedná s nimi případnou účast.

3. Rodinná konference - samotné setkání – v úvodní části RK zadavatel představí situaci rodiny, proběhne společná diskuse a předání informací. Po vyjasnění všech okolností se odborníci vzdálí a rodina při tzv. soukromém čase rodiny odpovídá na připravenou otázku a sestavuje „plán rodiny“. Následuje schválení plánu zadavatelem a zhodnocení setkání (vyplnění dotazníků spokojenosti účastníky setkání).

VÝZNAM A PŘÍNOS RK

Díky předání pravomoci samostatně rozhodnout je rodina aktivizována k hledání a nalézání vlastních možností řešení a zároveň k tomu, aby si uměla říci o odbornou pomoc. Samotné setkání a sdílení společného cíle má na širokou rodinu velmi uzdravující vliv. Díky tomu se zvyšuje naděje na setrvání dítěte v rodině, je-li v rodině ohroženo, a zlepšení podmínek pro jeho zdárný vývoj. Namísto hledání viníků rodina začíná aktivně vytvářet lepší budoucnost pro dítě i pro své další členy. K tomu přispívají členové širší rodiny a blízcí lidé, kteří doposud zůstávali zpravidla opomenuti.

Neváhejte se obrátit na vašeho krajského administrátora RK

který je připraven Vám pomoci navrhnout vhodnou rodinu, konzultovat s Vámi nejasnosti a spolupracovat v průběhu celého procesu. Následná příprava rodiny na samotnou rodinnou konferenci, její zorganizování a domlouvání Vaší účasti v úvodní a závěrečné části RK bude již na přiděleném nezávislém koordinátorovi.

jméno:

e-mail:

telefon:

Příloha č. 3

ŽÁDOST O RODINNOU KONFERENCI

Přidělené číslo RK (přiděluje administrátor):

Jméno přiděleného koordinátora (přiděluje administrátor):

Informace od sociálního pracovníka

Organizace:

Jméno pracovníka:

Adresa:

Město:

Telefon:

E-mail:

1. Jméno a kontakt na rodinu, která chce uspořádat rodinnou konferenci (RK):

2. Popište současnou situaci dané rodiny ze svého odborného hlediska:

3. Co se daří?

4. Jaké obavy máte v souvislosti se situací této rodiny?

Buďte konkrétní

Pokud jde o děti nebo mládež, můžete uvažovat o těchto otázkách: bezpečnost; vzdělání; rozvoj / denní péče / škola / volný čas; setrvání v místě bydliště; kontakt s důležitými lidmi (jednání s rodiči); spolupráce mezi rodiči / opatrovníky

5. **Formulujte otázku, která má být předložena na rodinné konferenci:**

6. **Jaké základní podmínky musí plán splňovat, aby byl přijatelný jako dobrý a bezpečný?**
S těmito podmínkami bude rodina seznámena již v době přípravy a budou připomenuty v první části konference.

7. **Jakou pomoc vaše organizace nabízí? (uved'te rovněž, existuje-li čekací doba)**

8. **Jaká pomoc je již poskytována a kteří další odborníci jsou zapojeni?**

9. **Sdílel(a) jste již výše uvedené informace nebo diskutoval(a) o nich s osobou (osobami), pro které se organizuje RK?**

Vyplnil:

Datum:

Tento formulář se připojuje k vytvořenému plánu rodiny

Ochrana soukromých údajů

Získané osobní údaje slouží pouze pro účely přípravy a realizace rodinné konference. Tyto údaje se neposkytují třetím stranám bez souhlasu rodiny. Výjimkou je použití údajů pro účely výzkumu. Monitorování a výzkum probíhá soustavně za účelem zlepšování kvality RK. Údaje použité při vykazování se anonymizují.

Příloha č. 4

VZOR POZVÁNKY NA RODINNOU KONFERENCI

Jménem rodiny Černých Vás srdečně zvu na rodinnou konferenci, která se koná v neděli 4. října 2016 od 15 hodin v prostorách Mateřského centra Klubíčko v Lounech (ulice Čajkovského 3).

Cílem rodinné konference je:

Zajištění péče o Péťu po rozvodu rodičů.

Hlavní otázka, na kterou bude rodina hledat odpověď:

Jak zajistit péči o Péťu?

Účastníci rodinné konference:

Pěť Černý
Pavla Černá (matka)
Petr Černý (otec)
Věra Černá (babička)
Terezie Bláhová (babička)
Pavel Bláha (děda)
Alena Prokopová (teta)
Jan Prokop (strýc)
Adéla Malá (sestřenice)
Jiří Hanousek (bratranec)
Pavel Frank (rodinný přítel)
Jana Lichá (sociální pracovníce OSPOD Louny)
Kateřina Pelcová (koordinátorka RK)

V Lounech 27. září 2015

Kateřina Pelcová

jméno a podpis koordinátora

Příloha č. 5

PREZENČNÍ LISTINA – PROHLÁŠENÍ O MLČENLIVOSTI A SOUHLAS SE ZASLÁNÍM PLÁNU RODINY

Svým podpisem stvrzuji svou účast na rodinné konferenci
týkající se _____
konané dne _____
v prostorách _____

a zavazuji se k mlčenlivosti o citlivých nebo osobních údajích členů rodiny, které se dozvím
v souvislosti s rodinnou konferencí. Zároveň souhlasím s tím, aby koordinátor _____
zaslal všem účastníkům (příp. nepřítomným pozvaným osobám) rodinné konference vytvořený plán rodiny.

JMÉNO	ROLE	KONTAKT	PODPIS

Příloha č. 6

ZÁPIS Z RODINNÉ KONFERENCE

Předmět konference: zajištění péče o Petra po rozvodu rodičů

Datum konference: 4. 10. 2015

Přítomné nezletilé děti: Petr Černý (8 let)

Účastníci: Pavla Černá (matka), Petr Černý (otec), Věra Černá (babička), Terezie Bláhová (babička), Pavel Bláha (dědeček), Alena Prokopová (teta), Jan Prokop (strýc), Adéla Malá (sestřenice), Pavel Frank (rodinný přítel), Jiří Hanousek (bratranec), Jan Pokorný (soused), Jana Lichá (sociální pracovnice OSPOD Louny), Kateřina Pelcová (koordinátorka RK)

Nepřítomné přispívající osoby: Josef Šafář (kmotr Petra), Kamila Potočná (třídní učitelka)

Hlavní otázka: Jak zajistit péči o Péťu?

PLÁN

Rodiče se dohodli, že jejich syn Petr zůstane po jejich rozvodu v péči matky Pavly. Petr s dohodou souhlasí. Dohoda je platná od 1. 11. 2015.

Rodiče s Petrem se dále dohodli, že bude trávit sudé víkendy u otce v jeho novém bytě. V pátek (před sudým víkendem) do 16 hod Petra vyzvedne otec ve školní družině. Otec předá Petra matce v jejím bytě v neděli do 17 hod. Dohoda je platná od 1. 11. 2015.

Otec se zavazuje ke kontrole Petrových domácích úkolů a k pomoci s jejich vypracováním vždy v pátek během Petrova pobytu u něj.

Otec zajistí pro Petra 1× za měsíc cyklovýlet.

Matka do 15. 10 objedná Petra na logopedii.

Matka zjistí od nového pololetí nabídku kurzů pro Péťu v DDM.

Matka se bude pravidelně zúčastňovat třídních schůzek.

Babička Věra nabízí možnost hlídání Petra o sudých víkendech včetně zajištění programu od 17. 10. Dále se zavazuje k měsíční finanční výpomoci ve výši 500 Kč (předá matce v hotovosti).

Babička Terezie nabízí možnost hlídání Petra během letních prázdnin (červenec 2016). Dále nabízí jednorázové výlety po dohodě s Petrem od 24. 10. 2015.

Děda Pavel nabízí mamince Petra pomoc s přípravou vánočních svátků. Dále nabízí Petrovi možnost trávení víkendů u něj doma (možno i s otcem) a doučování matematiky v případě Petrovy potřeby.

Teta Alena zajistí každou středu odvoz i dovoz Petra na kroužek keramiky. Dále do konce října zajistí pro Petra kolo.

Strýc Honza zajistí Petrovi jednou měsíčně sportovní aktivitu.

Sestřenice Adéla nabízí mamince večerní hlídání a doučování Petra.

Pavel F. nabízí 1× týdně odvoz a dovoz Petra na kroužky.

Honza P. bude Petrovi denně kontrolovat domácí úkoly. Dále v době konání třídních schůzek pohlídá Petra.

Bratranec Jirka nabízí matce průběžnou pomoc při hledání nového bytu. Dále do 10. 10. zjistí u svého zaměstnavatele možnost brigády pro Petrovu matku.

Plán přijal: Jana Lichá

Dohoda o realizaci plánu: Rodiče Petra se se sociální pracovnící pí Lichou dohodli na schůzce, která se uskuteční 15. prosince 2015 na OSPOD Louny. Společně prodiskutují úspěšnost naplňování plánu.

V případě mimořádné události se setká tato skupina osob:

Z rodiny: Petr, rodiče Petra, babička a děda Černí, Jan Prokop, Adéla Malá

Pracovnice OSPOD: Jana Lichá

Plán podle originálního zápisu přepsala koordinátorka rodinné konference Kateřina Pelcová.

Louny 5. 10. 2015

Rodinná konference je nový přístup sociální práce s ohroženou rodinou, jejímž cílem je aktivizovat přirozenou podpůrnou síť okolo dítěte. Rodiče, prarodiče, ostatní příbuzní a přátelé, všichni, kteří jsou propojeni se životem dítěte, vytvářejí plán řešení složité situace ohroženého dítěte. Průvodcem celého procesu je nezávislý koordinátor, který není nijak zainteresován na výsledku řešení a nemá žádný vliv na obsah plánu.

Příloha č. 6a

ZÁPIS Z RODINNÉ KONFERENCE

Předmět konference:

Datum konference:

Přítomné nezletilé děti (věk):

Účastníci (ve vztahu k dítěti/dětem/dospívajícím):

Nepřítomné přispívající osoby:

Hlavní otázka:

PLÁN

(body plánu: Co? Kdo? Dokdy? Jak?)

Plán přijal:

Jak proběhne vyhodnocení plánu:

V případě mimořádné události se setká tato skupina osob:

Z rodiny / sociální sítě:

Z organizací poskytujících péči (odborníci):

Plán podle originálního zápisu přepsal koordinátor rodinné konference:

Datum, místo:

Rodinná konference je nový přístup sociální práce s ohroženou rodinou, jehož cílem je aktivizovat přirozenou podpůrnou síť okolo dítěte. Rodiče, prarodiče, ostatní příbuzní a přátelé, všichni, kteří jsou propojeni se životem dítěte, vytvářejí plán řešení složité situace ohroženého dítěte. Průvodcem celého procesu je nezávislý koordinátor, který není nijak zainteresován na výsledku řešení a nemá žádný vliv na obsah plánu.

Příloha č. 7

HODNOTICÍ DOTAZNÍK – ÚČASTNÍCI RK/DOSPĚLÍ

přidělené číslo RK (přiděluje administrátor):

Dobrý den,
děkujeme velmi za Vaši účast na rodinné konferenci. Zajímalo by nás, jak se Vám rodinná konference líbila, co byste třeba změnili anebo upravili. Vaše nápady a názory mohou být velmi důležité a přínosné pro další pořádání rodinných konferencí.

Na závěr bychom Vás rádi poprosili o vyplnění přiloženého dotazníku, jehož vyplnění nebude trvat déle než 10 minut. Děkujeme!

1. Uveďte, jaký je Váš vztah k osobě dítěte/děti, kterého/kterých se rodinná konference týkala (matka, sourozenec, kamarád apod.):

2. Jak byste oznámkoval/a koordinátora/rku (doplňt jméno), který/á Vás na rodinné setkání připravil/a? (Známkování jako ve škole, 1 nejlépe, 5 nejhůře)

1 2 3 4 5

Můžete doplnit, z jakého důvodu jste dal/a tuto známku:

3. Věděl/a jste, co se od Vás očekává?

- ANO
- NE
- NEDOKÁŽU POSOUDIT

4. Věděl/a jste o problému, který budete na rodinné konferenci řešit?

- ANO
- NE
- NEDOKÁŽU POSOUDIT

V případě, že ano, napište, kdo s Vámi o tomto nejvíce komunikoval (koordinátor rodinné konference, sociální pracovník, rodinní příslušníci, přátelé aj.):

5. Domníváte se, že jste měl/a dostatek prostoru vyjádřit se, zeptat se?

- ANO
- NE
- ČÁSTEČNĚ

Chtěl/a byste něco doplnit?

6. Jak jste spokojen/a s vytvořeným plánem rodiny?

Ohodnoťte, prosím, jako ve škole (1 nejlepší, 5 nejhorší):

1 2 3 4 5

Z jakého důvodu jste dal/a tuto známku:

7. Domníváte se, že byli přítomni všichni lidé, kteří mohli vytvořit plán rodiny?

- ANO
- NE
- NEVÍM

V případě, že Vám tam někdo chyběl, napište, kdo a jak by mohl být užitečný:

8. Byla pro Vás rodinná konference přínosná?

- ANO
- NE
- NEVÍM

Pokud ano, čím?

9. Co byste nám rád/a sdělil/a? (Jak jste se cítil/a? Co Vám chybělo? Co byste udělal/a jinak?)

Děkujeme Vám za vyplnění dotazníku!

Příloha č. 8

HODNOTICÍ DOTAZNÍK – ÚČASTNÍCI RK/DĚTI

přidělené číslo RK (přiděluje administrátor):

Dobrý den, ahoj.

Máš za sebou rodinnou konferenci. Děkujeme ti za Tvou účast, ochotu, odvahu a nasazení. Zajímalo by nás, jak se Ti rodinná konference líbila, co by si třeba změnil anebo upravil. Tvoje nápady a názory můžou být velmi důležité k tomu, abychom tyto rodinné konference vylepšovali pro další děti, které se jich v budoucnu zúčastní.

Připravili jsme pro Tebe několik otázek:

1. Jsem:

- chlapec
- dívka

2. Je mi _____ let (roků).

3. Označ, o kom byla konaná konference:

- o mně
- o mém sourozenci
- o mých rodičích
- o mém příteli/přítelkyni
- o mém bratranci/sestřenici
- o někom jiném (uveďte): _____

4. Jak se ti rodinná konference líbila? Označuj ji, známkování je jako ve škole (1 nejlepší, 5 nejhorší).

1 2 3 4 5

Z jakého důvodu jsi dal/a tuto známku?

5. Jak ses cítil během rodinné konference? Známkování je jako ve škole (1 nejlepší, 5 nejhorší).

1 2 3 4 5

Z jakého důvodu jsi dal/a tuto známku?

6. Poslouchali lidé to, co jsi říkal/a?

- ANO
- NE
- NEVÍM

Chtěl/a bys něco doplnit?

7. Jak se ti líbí váš plán? Známkování je jako ve škole
(1 nejlepší, 5 nejhorší).

1 2 3 4 5

Z jakého důvodu jsi dal/a tuto známku?

8. Byli tam všichni lidé, kteří by měli vymýšlet váš plán?

- ANO
- NE

Pokud ti tam někdo chyběl, kdo tam také mohl být?

9. Jak se ti líbila práce _____ (doplňte jméno koordinátora rodinných konferencí)?
Známkování je jako ve škole (1 nejlepší, 5 nejhorší).

1 2 3 4 5

Z jakého důvodu jsi dal/a tuto známku?

10. Co ještě bys nám mohl napsat, poradit, říci?

Děkujeme Ti za vyplnění, nezapomeň formulář předat koordinátorovi rodinných konferencí. Hezký den a měj se co nejlépe!

Příloha č. 9

HODNOTICÍ DOTAZNÍK – SOCIÁLNÍ PRACOVNÍK OSPOD

přidělené číslo RK (přiděluje administrátor):

Dobrý den,
na závěr rodinné konference (dále jen RK) bychom Vás rádi poprosili o vyplnění dotazníku. Vaše postřehy velmi pomohou nastavit podobu RK do budoucna. Děkujeme!

**1. Jak hodnotíte Vaši spolupráci s administrátorem při zadávání Vaší RK?
Známkování je jako ve škole (1 nejlepší, 5 nejhorší).**

1 2 3 4 5

Z jakého důvodu jste dal/a tuto známku?

2. Jak hodnotíte Vaši spolupráci s přiděleným koordinátorem RK během přípravy i realizace rodinné konference?

1 2 3 4 5

Z jakého důvodu jste dal/a tuto známku?

3. Jak hodnotíte výsledný plán, který na rodinné konferenci vznikl?

- výborný, určitě použitelný
- dostatečný, použitelný
- nedostatečný, obávám se, že nebude fungovat
- nedostatečný, myslím, že situaci rodinná konference vůbec nepomohla

Doplňte, prosím, a vysvětlete své hodnocení:

4. **Máte nějaké další poznámky, nápady, zhodnocení? Co byste potřeboval/a jinak, co naopak fungovalo?**

Děkujeme Vám za vyplnění dotazníku!

Příloha č. 10

HODNOTICÍ DOTAZNÍK – SOCIÁLNÍ PRACOVNÍK OSPOD II.

přidělené číslo RK (přiděluje administrátor):

Dobrý den,
ode dne, kdy se konala výše uvedená rodinná konference (dále jen RK), uplynuly 3 měsíce. To je doba, kdy už je částečně možné zjistit, jaký dopad RK měla, především zda dochází k naplňování úkolů vytyčených v rodinném plánu a s tím související změně v situaci dítěte a rodiny. Z tohoto důvodu se na Vás obracíme s prosbou o vyplnění tohoto dotazníku. Vaše informace nám pomohou lépe připravit všechny zúčastněné a přizpůsobit RK našim podmínkám. Věříme, že vyplnění dotazníku nebude trvat déle než 10 minut. Děkujeme!

1. Proběhl po RK ještě nějaký kontakt mezi Vámi a administrátorem?

- ANO
- NE

V případě, že odpověď zní ANO, popište důvod a průběh tohoto kontaktu:

2. Proběhl po RK ještě nějaký kontakt mezi Vámi a koordinátorem?

- ANO
- NE

V případě, že odpověď zní ANO, popište důvod a průběh tohoto kontaktu:

3. Proběhl po RK ještě nějaký kontakt mezi Vámi a někým z rodiny?

- ANO
- NE

V případě, že odpověď zní ANO, popište důvod a průběh tohoto kontaktu:

4. **Vyvstala v době po konání RK potřeba rodinný plán zrevidovat?**

ANO

NE

V případě, že odpověď zní ANO, napište důvod, proč bylo nutné rodinný plán měnit a jak byl změněn:

5. **V jaké míře jsou dodržovány a naplňovány dohody (úkoly) stanovené v rodinném plánu? Prosím vyjádřete zlomkem takto:**

Počet úkolů / splněno v termínu / nesplněno v termínu / úkoly s pozdějším termínem plnění

6. **V jaké míře rodina zapojuje rodinné a jiné příslušníky „kruhu“ do realizace rodinného plánu a v jaké míře v rodinném plánu vyžaduje zajištění vnější profesionální pomoci? Prosím vyjádřete zlomkem takto:**

Počet úkolů / úkol plní příslušník „kruhu“ / úkol plní profesionál

7. **Žádá-li rodina profesionální služby, jaké konkrétně to jsou, čeho se týkají?**

8. **Byl dle Vašeho názoru rodinný plán využitelný pro řešení situace v rodině? Pokud ne, co chybělo?**

9. **Máte nějaké další postřehy týkající se RK nebo tohoto rodinného plánu, které chcete sdělit?**

Děkujeme Vám za vyplnění dotazníku!

ZDROJE A POUŽITÁ LITERATURA

CARTER, L. S. *Family team conferences in domestic violence cases, guidelines for practice. Family violence prevention fund.* San Francisco, USA: 2003.

DUNOVSKÁ, K., PAVLÍKOVÁ, G. a MARTÍNKOVÁ, K. *Metodika rodinných konferencí.* Amalthea o. s. Chrudim: 2015.

HAMILTON, A. Ask the family – National Standard to support family-led decision making and Family Group Conferences (FGC) in Scotland: 2007.

HRDINOVÁ, A. aj. *Na jedné lodi aneb jak uspořádat případovou konferenci v oblasti péče o ohrožené děti.* Rozum a cit o. s. Praha: 2010.

KOVAŘÍK, J. Posouzení potřeb ohroženého dítěte. In MATOUŠEK, O. a kol.(ed.). *Metody a řízení sociální práce.* Praha: Portál, 2003, s. 201–229. ISBN:978-80-7367-502-8.

LEOD, M. Mac. Prezentace využité v rámci semináře Rodinné konference. 12.–13.7. 2011. Praha: Lumos, 2011.

MIRSKY, L. *Family Group Conferencing Worldwide: Part One in a Series* International Institute for Restorative Practices. Bethlehem, Pennsylvania: 2003.

MIRSKY, L. *Family Group Conferencing Worldwide: Part Two in a Series* International Institute for Restorative Practices, Bethlehem, Pennsylvania: 2003.

MIRSKY, L. *Family Group Conferencing Worldwide: Part Tree in a Series* International Institute for Restorative Practices, Bethlehem, Pennsylvania: 2003.

NEUMANNOVÁ, J. Výlet mezi Maory, za sociálními a zdravotními službami na Novém Zélandu. *Sociální služby*, 13 (2) 2011. s. 28.

PAGÉE, R. van, HORST, H. van de, JOANKNECHT. Rodinné konference. *Příručka pro koordinátory rodinných konferencí.* Přel. S. Vertaalbureau. Praha: MPSV, 2014.

PAVLÍKOVÁ, G., MARTÍNKOVÁ, K., ŽENÍŠKOVÁ, J. *Naše rodina, naše problémy, naše řešení...aneb když se sejde rodinná rada.* Chrudim: Amalthea o. s., 2015. ISBN 978-80-904801-3-1.

SEMERÁDOVÁ M., ZACHAŘOVÁ B., ČERNÁ E. *Metodika doprovázení – podpora, vzdělávání a kontrola při výkonu náhradní rodinné péče.* Chrudim: Amalthea o. s., 2011. ISBN 978-80-904801-0-0.

Internetové zdroje:

Deklarace práv dítěte [online]. New York, 1959.

Přístup z internetu: URL: <http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/deklarace-prav-ditete.pdf>

Family Group Conferences in child protection [online]. An NSPCC factsheet. August, 2009.

Přístup z internetu: URL: <https://www.nspcc.org.uk/globalassets/documents/information-service/factsheet-family-group-conferences-child-protection.pdf>

Family Group conference. Reference guide [online]. Ministry of Children and Family Development, British Columbia: 2005.

Přístup z internetu: https://www.mcf.gov.bc.ca/child_protection/pdf/fgc_guide_internet.pdf

MACELA, M. Informace k vybraným ustanovením zákona č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění zákona č. 401/2012 Sb. k 21. 12. 2012. In: Webový portál MPSV [online]. 21. 12. 2012 [cit. 25. 10. 2015].

Přístup z internetu: URL: http://www.mpsv.cz/files/clanky/14511/Informace_1.pdf

PAVLÍKOVÁ, G. Jak mohou sociální pracovníci podpořit rozvoj rodinných konferencí? Sociální novinky [online]. Praha: Konfederace sociálních služeb, 2014 [cit. 13. 11. 2015].

Přístup z internetu: URL: <http://socialninovinky.cz/novinky-v-socialni-oblasti/503-jak-mohou-socialni-pracovnici-podporit-rozvoj-rodinnych-konferenci>

Právo na dětství. Rodinné konference [online]. MPSV, Praha: 2015.

Přístup z internetu: URL: <http://www.pravonadetstvi.cz/projekty/systemova-podpora-procesu-transformace-systemu-pecce-o-ohrozene-deti/klicove-aktivity-1/rodinne-konference/>

The Children, Young Persons, and Their Families Act 1989 [online].

Přístup z internetu: URL: <http://www.legislation.govt.nz/act/public/1989/0024/latest/DLM147088.html>

Úmluva o právech dítěte [online]. New York, 1989.

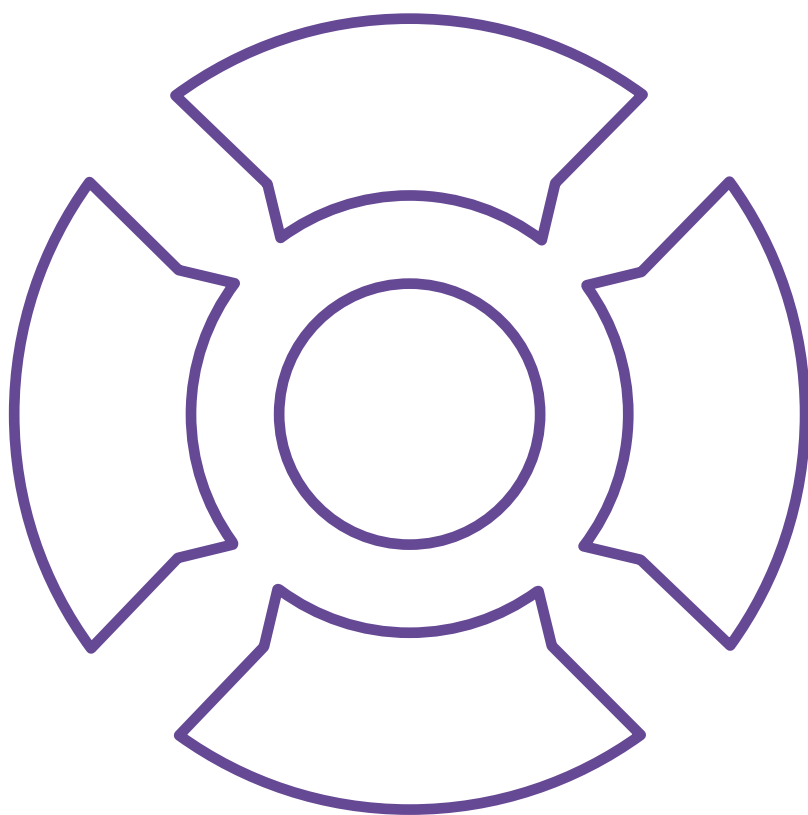
Přístup z internetu: URL: <http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/umluva-o-pravech-ditete.pdf>

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník [online].

Přístup z internetu: URL: <http://portal.gov.cz/app/zakony/zakon.jsp>

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů [online].

Přístup z internetu: URL: <http://portal.gov.cz/app/zakony/zakon.jsp>

Účelová neperiodická publikace
Metodika Rodinných konferencí

Autoři textu:
Gabriela Pavlíková
Kateřina Martínková
Jana Ženíšková

Grafika: Aneta Jelínek

Vyšlo v roce 2015, vydání první, 59 stran.
Vydalo Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR
Na Poříčním právu 1, 128 01 Praha 2
jako neprodejnou účelovou publikaci.
© MPSV ČR

